

D-lui Vladimir Grosu
Vicemistrul justiției

*Președintele grupului de lucru pentru
elaborarea actelor normative necesare în
vederea reformării cerințelor față de
expertiza judiciară*

de la membrii grupului de lucru

STUDIUL

Efectuat în vederea reformării sistemului de expertiză judiciară

PLANUL studiului:

- I. Oportunitatea instituirii sistemului mixt de expertiză judiciară, în special în domeniile în care statul deține monopol***
  1. Descrierea sistemului de expertiză judiciară existent.
    - 1.1. Descrierea organizațional-administrativă a sistemului de expertiză existent.
    - 1.2. Problemele identificate în cadrul actualului sistem (cauze-efect).
  2. Statutul expertului judiciar în actualul sistem de expertiză judiciară. Stagiu, atestare, evaluare, deontologie, desfășurare a activității expertului judiciar (cadru normativ, practică);

- II. Posibilități de reformare a sistemului centrelor de expertiză judiciară și identificarea soluției optime pentru Republica Moldova:***
  1. Examinarea oportunităților de reformare a sistemului organizațional al expertizei (argumente pro și contra);
  2. Eventualele scheme de reformare organizațională a sistemului de expertiză judiciară. Propuneri exacte de implementare a soluției identificate.

- III. Identificarea soluțiilor pentru consolidarea sistemului actual de expertiză judiciară***

Capitolul I. Oportunitatea instituirii sistemului mixt de expertiză judiciară, în special în domeniile în care statul deține monopol

1. Descrierea sistemului de expertiză judiciară existent,

1.1. Descrierea organizațional-administrativă a sistemului de expertiză judiciară existent.

În prezent, în Republica Moldova, în temeiul Legii nr.1086-XIV din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale (art. 12 alin. (1), activează următoarele instituții/subdiviziuni specializate în domeniul expertizei judiciare:

1. Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției (CNEJ);
2. Direcția Tehnico Criminalistică a Ministerului Afacerilor Interne (DT-C);
3. Secția expertize judiciare din cadrul Direcției de Asigurare Operativă a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (DAO);
4. Centrul de Medicină Legală de pe lângă Ministerul Sănătății (CML);
5. Subdiviziunea specializată din cadrul Ministerului Apărării;
6. Subdiviziunea specializată din cadrul Serviciului de Informații și Securitate.

Totodată, trebuie de menționat că, în temeiul Legii cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale (art. 12 alin. (2)), parte a sistemului de expertiză judiciară sunt și experții particulari. Aceștia se bucură de același statut ca și experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul instituțiilor de stat de expertiză judiciară, diferența fiind, totuși, în domeniul de competență, experții particulari neavând dreptul de a efectua expertize judiciare în cauzele penale privind infracțiunile comise împotriva vieții, sănătății, libertății și demnității persoanei. Actualmente, sistemul de expertiză judiciară cuprinde 27 de experți judiciari particulari atestați și incluși în Registrul de stat al experților judiciari atestați.

Din cele 6 subdiviziuni numite mai sus, doar primele patru sunt implicate nemijlocit în activitățile de efectuare a expertizelor judiciare, aducând suport real organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată în procesul de cumulare a probelor pentru elucidarea circumstanțelor de fapt pe cauzele penale și civile. În susținerea acestei afirmații, precum și pentru a reuși o prezentare mai exactă a

aportului adus de instituțiile de expertiză judiciară la înlăptuirea justiției și ordinii de drept, mai jos este reflectat în cifre volumul de expertize și constatări tehnico-științifice efectuate pe parcursul anului 2011 de fiecare dintre instituțiile respective, după cum urmează:

- DT-C a MAI – 12.393;
- DAO a CCCEC – 556;
- CML a MS – 40.039 (7820 dintre care sunt examinări a cadavrelor);
- CNEJ a MJ – 2.792.

Celelalte două instituții de stat nu au efectuat nici o expertiză judiciară, cât despre activitatea experților particulari, datorându-se lacunelor în legislație, care nu prevede un mecanism de control al experților judiciari particulari, nu avem posibilitatea de a forma o opinie vizavi de amploarea activității acestora.

1.2. Problemele identificate în cadrul actualului sistem (cauze-efect)

Având în vedere că, majoritatea membrilor grupului de lucru, care au participat la elaborarea studiului sunt subiecți activi din cadrul sistemului de expertiză judiciară, de-a lungul timpului au identificat o serie de probleme care subminează buna funcționare a acestui sistem. Astfel, printre problemele cu care se confruntă instituțiile de expertiză, în prezent, sunt:

- a) cadrul legislativ învechit cu multe lacune și discordanțe;
- b) lipsa unui statut special consolidat pentru expertul judiciar;
- c) nenormarea muncii expertului judiciar;
- d) dotarea neadecvată a instituțiilor de expertiză cu tehnica specializată și cu spațiile necesare pentru desfășurarea activităților de efectuare a expertizelor;
- e) taxele modeste pentru serviciile de efectuare a expertizelor judiciare;
- f) neacoperirea financiară a serviciilor de efectuare a expertizelor judiciare pe dosarele penale de către bugetul de stat;
- g) nereglementarea modului de desfășurare a activității de efectuare a expertizelor judiciare de către experții particulari. ;
- h) lipsa unui buget adecvat cheltuielilor suportate de instituții pentru efectuarea cercetărilor și mai ales pentru dezvoltare din perspectivă științifică a domeniul expertizei judiciare;
- i) dispunerea nejustificată și abuzivă a expertizelor judiciare în comisie

A) Astfel, referitor la problema cadrului legislativ învechit, pentru început vom reflecta cadrul relevant ce reglementează domeniul expertizei judiciare, acesta fiind următorul:

1. Legea Nr.1086-XIV din 23.06.2000 „Cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice, medico-legale”;
2. Hotărârea Guvernului nr. 1147 din 22.09.2003 „Cu privire la aprobarea Registrului de Stat al experților judiciari atestați”;
3. Cod de procedură civilă;
4. Cod de procedură penală;
5. Codul contravențional;
6. Regulamentul unic cu privire la atestarea experților judiciari aprobat prin ordinul Ministrului Justiției.

Grupul de lucru aduce la cunoștință, însă, că acesta este învechit și depășit de timp, din care motive se impune necesitatea abrogării Legii nr. 1086-XIV din 23 iunie 2000 „Cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale”, Hotărârii Guvernului nr. 147 din 22 septembrie 2003 „Cu privire la aprobarea Registrului de stat a experților judiciari atestați” și adoptarea altora, de asemenea și modificarea prevederilor Codurilor de procedură civilă și penală la compartimentul ce se referă la tipurile de expertiză judiciară, drepturile și obligațiile expertului judiciar.

Actele normative fundamentale care reglementează activitățile de efectuare a expertizelor judiciare sunt Codurile de procedură civilă și penală, precum și Legea nr. 1086 din 23.06.2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale. Deși toate reglementează domeniul expertizei judiciare, totuși, în conținutul acestora pot fi remarcate un șir de discordanțe. Un exemplu elocvent în acest sens, spre exemplu, sunt normele care reglementează raportul de constatare tehnico-științifică ca mijloc de probă. Astfel, art. 12 al Legii cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale prevede în alin. (2) că: „La efectuarea constatărilor tehnico-științifice și medico-legale se aplică *aceleași reguli și metodici și se utilizează aceleași utilaje ca și la efectuarea expertizei judiciare, iar rezultatele acestora au aceeași valoare juridică*. La rândul său, art. 87 alin. (2) al Codului de procedură penală statuează că „Opinia expusă de specialist *nu substituie concluzia expertului*”.

O altă neconcordanță între normele actelor normative respective este clasificarea diferită a tipurilor de expertiză sau, mai exact, denumirea aceluiași tip de expertiză în mod diferit (spre exemplu: expertiza în comisie în Codul de procedură penală, în Codul de procedură civilă este denumită expertiză colegială). De asemenea, în mod diferit sunt reflectate și drepturile și obligațiile expertului

judiciar în codurile de procedură civilă și penală și Legea cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale.

Trebuie de reliefat că, o lacună esențială în legislația ce reglementează domeniul expertizei judiciare, pe ansamblu, o reprezintă cadrul normativ care se referă la activitatea experților particulari. Actualmente, experții particulari sunt liberi profesioniști, activitatea cărora nu are, totuși, o formă de organizare bine reglementată, similar avocaților sau executorilor judiciari. De asemenea, legea nu stabilește nici o formă de control al activității acestora din partea vreunei instituții specializate din domeniu, precum și nici un control fiscal. Astfel, dacă în prezent de la experții particulari ar fi solicitată declarația pe venituri de la fiecare expert particular în parte, suntem convinși că fiecare dintre ei vor declara zero venituri, contrar faptului că au prestat un șir de servicii de efectuare a expertizelor. Mai mult ca atât, suntem de opinia că forma de organizare a experților particulari urmează să fie clar reglementată, precum și cerințele de deținere a echipamentului special de investigații, în dependență de genul de expertiză pe care urmează să-l efectueze.

Pentru toate acestea, se impune crearea unui organ de control a experților particulari, a calității și volumului serviciilor prestate, a întrunirii cerințelor pentru desfășurarea activităților, a arhivei ținute.

În același timp, dorim să atenționăm asupra faptului că, dacă se va pretinde de la experții particulari întrunirea anumitor cerințe (laboratoare echipate conform standardelor, tehnică testată metrologic ș.a.), urmează ca aceleași condiții să fie pretinse și de la experții judiciari care activează în cadrul instituțiilor de stat de expertiză judiciară, ceea ce, în prezent, nu se respectă, de fapt.

B) O altă problemă identificată în cadrul sistemului expertizei judiciare este lipsa unui statut special consolidat pentru expertul judiciar.

Astfel, deși de concluzia expertului în foarte multe situații depinde produsul final al justiției, expertului judiciar nu i se acordă de către stat importanța cuvenită. Necesitatea consolidării statutului expertului judiciar se explică prin următoarele.

Lipsa, în prezent, a unor prevederi legale care să fixeze clar și univoc statutul special conferit expertului judiciar, creează posibilități, unor persoane incompetente, necalificate, neexperimentate, de a-și atribui calitatea de expert judiciar, cu înființarea unor firme, prin intermediul cărora oferă servicii de efectuare a expertizelor judiciare și efectuează expertize judiciare „convenabile” pentru una din părți fără a duce o careva răspundere pentru emiterea unor concluzii eronate sau necalitative. Și mai paradoxal este faptul că însuși judecătorii și ofițerii de urmărire penală încurajează activitatea unor astfel de persoane prin solicitarea serviciilor acestora și admiterea în procesul judiciar a „rapoartelor de expertiză judiciară” întocmite de către acestea. De aceea, întru lichidarea acestor practici nefaste, considerăm oportună stabilirea unor norme care să consolideze statutul special al

expertul judiciar, să delimiteze clar atribuțiile ce-i revine unui expert judiciar și cele ce-i revin unui specialist.

C) Nenormarea muncii expertului judiciar constituie o altă problemă a sistemului expertizei judiciare.

Actualmente, foarte des, instituțiile de expertiză judiciară, precum și experții judiciari, în parte, se confruntă cu situații când sunt acuzați, atât de părțile în proces, cât și de ordonatorii expertizelor, de tergiversarea intenționată a efectuării expertizelor, fapt ce, respectiv, duce și la tergiversarea examinării cauzelor civile și penale. Se consideră că, în mare parte, fenomenul tergiversării se datorează lipsei de normative în muncă pentru experții judiciari. Astfel, lipsa normativelor aprobate la efectuarea expertizelor judiciare este apreciată ca fiind cauza care generează, intensitatea redusă a muncii experților, prelungirea timpului necesar pentru efectuarea expertizelor judiciare. De asemenea, în lipsa normativelor aprobate, conducătorul instituției de expertiză este pur și simplu lipsit de posibilitatea de întreprindere a măsurilor necesare pentru diminuarea fenomenului de „tergiversare” a expertizelor judiciare. Prin urmare, atâta timp, cât munca experților nu va fi normată, nu se va putea pretinde de la aceștia obligativitatea îndeplinirii normativului aprobat și, respectiv, nu vor putea fi întreprinse măsuri în vederea diminuării sau chiar înlăturării fenomenului de „tergiversare” a efectuării expertizelor.

Din considerentele expuse, în scopul neadmiterii cazurilor de tergiversare a efectuării expertizelor, sporirii eficacității în muncă a experților judiciari, reducerii termenelor de efectuare a expertizelor, se impune necesitatea ca, în conformitate cu prevederile Codului Muncii, să fie completat cadrul normativ al domeniului expertizei judiciare, prin aprobarea Normelor medii lunare pentru efectuarea expertizelor judiciare de către experții judiciari.

Totuși, remarcăm că, în cazul medicinei legale, nerespectarea normativelor și suprasolicitarea experților se apreciază în raport cu normativele existente. Absența unor astfel de normative fiind proprie mai mult CNEJ-lui, care, pînă în prezent, se conduce de normativele elaborate pe timpul U.R.S.S., care sunt de 2-3 ori mai mici, pe motiv că normativele elaborate recent nu sunt aprobate de către MJ.

Suplimentar, în ceea ce privește domeniul expertizei medico-legale, menționăm că, deși există normative de activitate în toate domeniile de expertiză, din cauza creșterii esențiale a volumului de constatări și expertize (de peste 2 ori), dar păstrării numărului statelor de funcții, s-a majorat de peste 2 ori sarcina de lucru ce revine unui specialist în același interval de timp. Acest fapt determină suprasolicitarea experților judiciari, personalului medico-legal cu activități profesionale, conducînd la nerespectarea termenilor de efectuare a cercetărilor și respectiv epuizarea morală”.

D) Dotarea neadecvată a instituțiilor de expertiză cu tehnica specializată și cu spațiile necesare pentru desfășurarea activităților de efectuare a expertizelor.

Activitatea de efectuare a expertizelor judiciare, în sensul Legii cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale, este definită ca fiind o activitate științifico-practică care constă în efectuarea de către expert, în scopul aflării adevărului, a unor cercetări ce ar putea conține informații importante despre circumstanțele cauzelor examinate de organele de urmărire penală și de instanța judecătorească. Trebuie menționat faptul, că activitățile expertului judiciar, mai ales în domeniul criminalistic și medico-legal, nu pot fi desfășurate în lipsa tehnicii și utilajului special care este foarte costisitor. Astfel, deși activitatea de efectuare a expertizelor judiciare este o activitate științifico-practică, pînă în prezent, instituțiile de expertiză sunt dotate cu utilaj moral și fizic învechit care nici nu poate fi testat metrologic, termenul de exploatare al cărora este demult depășit. Mai mult ca atît, unele utilaje din dotare demult nu se produc, ceea ce face ca repararea lor să fie una foarte costisitoare, în majoritatea cazurilor putînd depăși costul unor utilaje analogice moderne. Lipsa utilajului modern pentru efectuarea unor genuri de expertiză, precum și prezența utilajului vechi ce nu mai poate fi exploatat, întrucît nu face față nici din punct de vedere tehnic, nici din punct de vedere al noilor imperative ale timpului în perspectiva novațiilor din domeniile respective, duce la efectuarea cercetărilor într-un timp mai îndelungat, la cercetări de o calitate și precizie mai scăzută, precum și la imposibilitatea efectuării unor cercetări necesare pentru elucidarea circumstanțelor pe cauze penale. Este de remarcat faptul, că în țările din blocul fostei Uniuni Sovietice ca: Federația Rusă, Belarusia, Georgia, Ucraina, țările baltice (Estonia, Latvia, Lituania), precum și în țările europene precum: Germania, Franța, Italia, Franța, România etc., domeniului expertizei judiciare îi este acordat o foarte mare importanță, instituțiile de expertiză fiind adaptate la standardele aprobate pentru domeniul în cauză, fiind înzestrate cu spații suficiente pentru organizarea laboratoarelor de cercetări, cu utilaj modern și performant, cu condiții de muncă adecvate, ceea ce permite efectuarea unor cercetări de calitate înaltă și în termeni restrînși.

E) Taxele exagerat de mici încasate pentru serviciile de efectuare a expertizelor judiciare – o altă problemă actuală a sistemului de expertiză judiciară.

În prezent taxele încasate pentru serviciile de efectuare a expertizelor sunt exagerat de mici, fapt ce nu corespunde investițiilor alocate de stat întru susținerea domeniului în cauză. Spre exemplu, nomenclatorul de prețuri pentru serviciile prestate de experții Centrului Național de Expertize Judiciare, cum a fost aprobat în anul 2006 prin Hotărîrea Guvernului nr. 1052 din 12 septembrie 2006, nu a mai fost

revizuit și adaptat pînă în prezent, deși propuneri în acest sens au fost înaintate Ministerului Justiției. La fel Catalogul tarifelor unice care reglementează prețurile inclusiv pentru servicii medico-legale a fost din anul aprobării 2000 pînă în prezent indexat de doar 3 ori. Din aceste considerente, s-a creat un decalaj semnificativ între prețul achitat pentru servicii și cheltuielile reale suportate de Centrul de Medicină Legală. Calculele realizate recent de CML au arătat că prețurile reglementate de Catalog acoperă doar 1/3 din cheltuielile suportate de instituție pentru realizarea lor. De asemenea, se consideră necesar de a modifica mecanismul de plată pentru serviciile prestate de către instituțiile de expertiză judiciară. Astfel, dacă am lua, prin comparație, ca exemplu, modelul României, atunci, constatăm că, plata se face conform numărului de întrebări adresate expertului. Astfel, pentru soluționarea a 1-3 întrebări la dispunerea primei expertize, indiferent de complexitate, de către Institutul Național de Expertize Judiciare (care este specializat în domeniul expertizelor criminalistice) este încasată taxa de 900 roni (echivalent cu 3105 lei moldovenești), iar pentru fiecare întrebare suplimentară se încasează 90 roni (310 lei moldovenești). Referindu-ne la situația privind plata serviciilor de expertiză prestate în cadrul CNEJ, menționăm că stabilirea costului se face pentru expertiză, în dependență de gradul de complexitate, indiferent de numărul de întrebări ce urmează a fi soluționate de către expert. Astfel, cea mai complicată expertiză din domeniul criminalistic cu volumul de lucru pînă la 30 zile lucrătoare costă de la 1200 pînă la 1600 lei, iar cele simple - între 300-400 lei.

În concluzie, pentru a putea ridica nivelul de dotare și pentru a acoperi cheltuielile suportate de către instituțiile de expertiză judiciară, se impune și necesitatea ridicării tarifelor pentru efectuarea expertizelor judiciare, eventual și revizuirea mecanismului de stabilire a prețurilor. De asemenea, se consideră că, pentru o competitivitate loială între instituțiile de expertiză, urmează să fie aplicate aceleași tarife la aceleași genuri de expertiză. Or, se consideră incorect faptul ca expertiza grafoscopică, dactiloscopică, tehnică a documentelor, traseologică, balistică, chimică, biologică, a circumstanțelor accidentelor rutiere, precum și alte genuri de expertiză să aibă tarife diferite în instituții diferite. De asemenea, pentru a asigura aceeași concurență loială, dar și pentru a contribui, indirect, la ridicarea calității serviciilor prestate, precum și la asigurarea factorilor de influență externă asupra experților (în special particulari), o propunere, în acest sens, ar fi stabilirea unui sistem unic de tarifare pentru serviciile/expertizele prestate/efectuate în cadrul unui proces judiciar, atît pentru instituțiile de expertiză judiciară, cît și pentru experții judiciari particulari. Cu alte cuvinte, considerăm necesar de elaborat un nomenclator unic de tarife pentru serviciile de efectuare a expertizelor judiciare.

F) Neacoperirea financiară a serviciilor de efectuare a expertizelor judiciare pe dosarele penale din contul mijloacelor bugetare

Conform legislației în vigoare și anume, conform prevederilor art. 34 al Legii cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale - *(1) Drept surse de finanțare a instituțiilor de expertiză judiciară servesc alocațiile din bugetul de stat și mijloacele încasate de la persoanele juridice și fizice ca plată pentru efectuarea expertizelor judiciare, cercetărilor științifice și altor lucrări, precum și alte mijloace speciale. (2) Plata expertizelor judiciare în cauzele civile, precum și plata constatărilor tehnico-științifice se fac anticipat de către partea care a solicitat expertiza sau constatarea, fapt menționat în încheierea de ordonare a expertizei, în cererea sau în adresarea de a efectua constatarea respectivă. (3) În cauzele penale, cheltuielile pentru efectuarea expertizei sînt achitate din bugetul de stat, cu excepția cazului prevăzut la art.142 alin.(2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova*

Astfel, deși în lege este clar stipulat că cheltuielile pentru efectuarea expertizei în cauzele penale sînt achitate din bugetul de stat, realmente instituțiile de expertiză prestează gratuit serviciile de efectuare a expertizelor judiciare de complexitate sporită pe dosare penale, fără ca acestea să fie compensate cu careva mijloace financiare din contul bugetului de stat. Atenționăm că acest fapt se răsfrînge foarte negativ nu doar asupra instituțiilor de expertiză, ci și în totalitate și asupra bugetului de stat, deoarece, instituțiile neavînd suficiente mijloace financiare pentru întreținere, solicită susținerea statului în acest scop (pentru procurarea echipamentului, pentru întreținerea sediilor, pentru salarizare etc). În cazul în care, din bugetul de stat ar fi alocate cheltuielile suportate pentru efectuarea expertizelor judiciare, statul ar fi mai puțin solicitat în acest sens. Mai mult ca atît, dacă statul ar suporta cheltuielile respective, acestea ulterior, la pronunțarea sentinței de condamnare, în temeiul art. 228 CPP, vor putea fi compensate înapoi statului prin încasarea acestora de la condamnați. Prin urmare, neacoperirea cheltuielilor din bugetul de stat pentru serviciile de efectuare a expertizelor în cauzele penale, aduce prejudicii nu doar instituțiilor de expertiză judiciară, ci și statului.

Și mai bine ar fi dacă toate cercetările (expertizele și constatările) ar fi contra plată, achitată de către solicitant: judecători, comisariate, procuraturi, iar în bugetul acestora ar fi prevăzute resurse financiare pentru onorarea plăților. În asemenea situații, cît și cu condiția existenței unui mecanism de supraveghere a raționalității cheltuielilor de către solicitanți, s-ar diminua radical numărul expertizelor dispuse nefondat, uneori doar pentru tergiversarea timpului examinării, fapt ce ar crește eficiența utilizării bugetului public. Acest mecanism de plată este aplicat cu succes în mai multe țări din UE, precum Franța, România etc.

G) O altă problemă atribuită domeniului de expertiză judiciară autohton constă în nereglementarea modului de desfășurare a activității de efectuare a expertizelor judiciare de către experții particulari.

Relevăm că, pentru prima dată, noțiunea de expert particular, a fost utilizată în Legea cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale, în anul 2004, fiind operate modificări la art.12 al legii nominalizate și anume: *„expertiza judiciară poate fi efectuată și de către experții particulari incluși în Registrul de stat al experților judiciari atestați, cu excepția expertizelor în cauzele penale privind infracțiunile comise împotriva vieții, sănătății, libertății și demnității persoanei. Totuși, legea nu a fost completată și cu alte prevederi care ar reglementa activitatea expertului particular sau, mai bine spus, forma organizatorică a activității acestora, fapt ce, în prezent, creează foarte mari probleme și confuzii.*

Astfel, deși primele reglementări legale cu privire la activitatea experților particulari au fost adoptate la sfârșitul anului 2004 prin legea sus-numită, de facto, unele persoane cu calificare în domeniu, și-au început activitatea particulară încă din anul 1998, ulterior, organizându-și activitatea în cadrul unei societăți cu răspundere limitată, aceasta fiind „CEXIN” SRL. După SRL „CEXIN”, au mai apărut pe parcurs un șir de firme care își atribuie competența de efectuare a expertizelor judiciare.

Careva date cu privire la aportul experților particulari în asigurarea cu probe a instanțelor și organelor de urmărire penală, nu sunt deținute nici de CNEJ, în calitate sa de instituție coordonatoare în domeniul teoriei și practicii expertizei judiciare și în criminalistică, precum nici o altă instituție de expertiză judiciară, motivul fiind lacunele legislative și absența mecanismului de control.

E de menționat faptul, că activitatea netransparentă, nereglementată, necontrolată și nedirijată a experților particulari, în prezent, constituie o problemă majoră, deoarece aceasta nu este clar încadrată în prevederile legale, nefiind absolut reglementată nici modul de organizare a activității experților particulari, nici cerințele pe care urmează să le întrunească pentru a putea desfășura astfel de activități (*ex: organizarea laboratoarelor de cercetări cu tehnică adecvată, ținerea unei arhive, raportarea anuală cu privire la activitățile desfășurate*). Astfel, toate lacunele în cauză nu permit controlul activității acestora, precum nici controlul fiscal a veniturilor încasate de ei, fapt ce provoacă multe nedumeriri părților a căror interese sunt atinse de concluziile formulate de experții particulari. Ca rezultat, CNEJ, ca instituție coordonatoare în domeniul practicii expertizei judiciare, este pus în situația de a răspunde regulat la un șir de petiții și cereri cu privire la informarea solicitanților în privința activităților de efectuare a expertizelor judiciare desfășurate de unele persoane juridice private. Impactul negativ al activității necontrolate a experților particulari se manifestă prin concurența nesănătoasă a acestora cu experții judiciari din cadrul instituțiilor de stat, deoarece aceștia, în dese situații, activează nu pentru aflarea adevărului, ci pentru satisfacerea intereselor solicitanților care achită serviciile pentru obținerea concluziei necesare de la aceștia. Din acest motiv,

membrii grupului de lucru sunt de părerea că pentru controlul activității experților particulari, este necesar de a fi creat un organ special, care să verifice regulat legalitatea activității acestora și să dețină puterea de decizie în vederea eliberării licențelor de activitate, precum și mecanismul de sancționare (inclusiv pînă la retragerea licenței) în cazul depistării încălcărilor săvîrșite de către experții judiciari particulari.

H) Lipsa unui buget adecvat cheltuielilor suportate de instituții pentru efectuarea cercetărilor și mai ales pentru dezvoltare din perspectivă științifică a domeniului expertizei judiciare – aceasta este una dintre problemele ce necesită a fi relevate și soluționate, dar care, în ultimii ani, nu s-a bucurat de atenția cuvenită.

În contextul acesteia, se remarcă o alta -lipsa unui centru științifico-metodic ce s-ar ocupa cu studierea, pregătirea, elaborarea sau aprobarea metodicilor, cât și cu formarea continuă și instruirea cadrelor de experți, controlul metodico-legislativ al activității de expertiză, respectarea disciplinei și eticii profesionale

Referitor la lipsa unui centru științifico-metodic, ce s-ar ocupa cu studierea, pregătirea și elaborarea sau aprobarea metodicilor, cât și cu formarea continuă și instruirea cadrelor de experți, controlul metodico-legislativ al activității de expertiză, respectarea disciplinei și eticii profesionale, menționăm, că în privința metodicilor de efectuare a expertizelor de orice gen, în țara noastră este, la drept cuvânt, un haos. Fiecare utilizează acea metodică, pe care o găsește. Firește, că expertul este în drept să aleagă metodică, în funcțiune de caz, dar, de multe ori, în fața judecății, nu se poate dovedi, că expertul a procedat corect. Considerăm că, ar fi necesară crearea în cadrul CNEJ a unei subdiviziuni, care să se ocupe în special, cu colectarea /procurarea/ metodicilor pe toate genurile de expertize, să studieze permanent practica țărilor înaintate în domeniile respective și să elaboreze fie un registru al metodicilor, fie un buletin informativ pentru experți. Tot în sarcina acestei subdiviziuni să fie pusă și elaborarea metodicilor noi, în colaborare cu catedrele, sau laboratoarele științifice de ramură de la instituțiile de învățământ superior din țară /sau chiar și de peste hotare. De asemenea, considerăm binevenită elaborarea de către subdiviziunea dată a planurilor unice de studiu și stagiul a candidaților pentru obținerea permiselor de sine stătător, (corespunzătoare celor din cadrul instituțiilor de învățământ) sub conducerea experților cu stagiul în domeniu, recenzarea rapoartelor de expertiză prezentate pentru comisia de calificare, cât și în cadrul verificărilor activității experților, ce dispun de permise. La fel, colaboratorii dați să se ocupe și de soluționarea litigiilor legate de activitatea experților – plângeri ale cetățenilor, prezentări din partea organelor de drept, aprecieri a acțiunilor experților legate de efectuarea materialelor și care țin de relațiile cu părțile, etc. Menționăm, că persoanele, care vor fi selectate pentru a se ocupa cu o

astfel de activitate, trebuie să corespundă anumitor cerințe, de exemplu: - să dispună de o reputație bună în rândul experților judiciari, să aibă un stagiu de activitate în domeniu - nu mai mic de 15 ani, sau grad științific în domeniu, să posede capacități didactice, analitice, organizatorice și un potențial intelectual respectiv genului dat de activitate, etc.

De asemenea, activitatea subdiviziunii date trebuie stipulată într-un regulament special, bazele căreia fiind oglindite în legea cu privire la expertiza judiciară.

Astfel, s-ar omite neclaritățile legate de „metodici”, în activitatea de expertiză, ridicându-se responsabilitatea fiecărui expert, în cadrul efectuării examinărilor, nu doar referitor la darea unei concluzii intenționat false, conform art. 312 CPP RM, ci și la metodicele aplicate, pentru soluționarea problemelor înaintate de către ordonator. De ex. se întâlnesc adesea concluzii de imposibilitate în cazul cronologiei aplicării recuzitelor actelor /impresiunilor de ștampile, semnăturilor, textului scris sau imprimat/ , a expertizelor materialelor documentelor –scrisului, vechimii actelor - din absență de metodici, etc., ceea ce nu întotdeauna corespunde realității. La fel s-ar obține o ridicare a calității rapoartelor de expertiză, prin care și o considerabilă sporire a bazei probatorii obținute prin metode științifice la soluționarea cauzelor judiciare.

J) Disponerea nejustificată și abuzivă a expertizelor judiciare în comisie – constituie, de asemenea, o problemă identificată în cadrul sistemului expertizei judiciare. În ultima perioadă s-a format o practică nefastă de disponere nejustificată a expertizelor repetate. Astfel, deși legislația procedurală prevede necesitatea motivării dispunerii repetate a expertizei, de cele mai multe ori argumentele aduse de ordonatorii expertizelor nu sunt relevante.

Drept exemplu poate servi dosarul penal nr.2007458020 din 16 octombrie 2007, pe marginea căruia au fost dispuse și efectuate 4 expertize, și anume:

1. Expertiza efectuată de către expertul din teritoriu.
2. Expertiza repetată efectuată de către un expert din cadrul DT-C MAI.
3. Expertiza repetată efectuată de către 2 experți ai CNEJ.
4. Expertiza repetată efectuată în comisie de către experții CNEJ și MAI - 4 persoane.

Este de menționat faptul că în urma efectuării acestor expertize au fost obținute aceleași concluzii, ceea ce demonstrează că disponerea expertizelor repetate, în acest caz, a fost de prisos.

2. Statutul expertului judiciar în actualul sistem de expertiză judiciară.
Stagiu, atestare, evaluare, deontologie, desfășurare a activității expertului judiciar (cadru normativ, practică).

Cu referire la statutul expertului judiciar în actualul sistem de expertiză judiciară, e de menționat faptul, că deși experții judiciari, atât cei din sistemul organelor de apărare a ordinii de drept, cât și cei din instituțiile de pe lângă Ministerului Sănătății și Ministerul Justiției, activează conform acelorași reglementări legale, sunt atestați conform acelorași reguli, aplică aceleași eforturi și metodici de investigații pentru formularea concluziilor, poartă aceeași răspundere penală pentru formularea concluziilor intenționat false. Totuși aceștia au statut diferit, dispun de garanții sociale diferite, precum și sunt salarizați în mod diferit. Astfel, experții din cadrul organelor de apărare a ordinii de drept au statut de militar, pe când experții din cadrul instituțiilor specializate în domeniul expertizei judiciare din cadrul Ministerului Justiției și Ministerului Sănătății, în general, nu dețin un careva statut special.

În această ordine de idei ar fi rațional să dăm răspuns la întrebarea: cine este expertul? *Expertul este o persoană cu experiență, calitatea principală pe care o caută justiția la un expert. Judecătorul și justițiabilii sunt interesați numai de o singură latură a personalității expertului: cunoștințele sale tehnice și profesionale, precum și cele ce țin de regulile procedurale, prevăzute de codurile de procedură în justiție. Acest profesionist în serviciul Justiției din totdeauna a răspuns preocupării principale a justiției: cunoașterea faptelor (stării de fapt).*

Astfel, deși expertul judiciar este o piesă importantă pentru actul de justiție, totuși, el rămîne ca un actor nerecunoscut sistemului național de justiție.

Dacă să reieșim din literatura franceză de specialitate atunci – *expertul judiciar este un om cu cunoștințe aprofundate și recunoscute de meseria sa, suficiente pentru judecător pentru a-și baza pe ele hotărîrea sa; expertul fără a se amesteca în aprecierea litigiului sau a infracțiunii, furnizează justiției informații și opinii tehnice, de natura a clarifica un anumit aspect punctual bine precizat de cel ce a solicitat mărturia expertului.*

Astfel, necătfînd la importanța experților judiciari în restabilirea ordinii de drept, aceștia (cu excepția experților judiciari ce activează în cadrul organelor de apărare a ordinii de drept) nu beneficiază asemenea procurorilor ori judecătorilor de un statut special, care le-ar conferi anumite garanții sociale.

În această ordine de idei, reieșind din practica altor țări, unii membri ai grupului de lucru, consideră oportun ca, experților judiciari din cadrul organelor de apărare a ordinii de drept să le fie păstrat actualul statut, iar experților din cadrul instituțiilor subordonate Ministerului Justiției și Ministerului Sănătății să le fie atribuit statut de funcționar public, ori tuturor experților să le fie atribuit un statut unic de expert judiciar cu modificarea în modul respectiv a cadrului normativ reieșind din specificul activității instituțiilor.

Referitor la prima dintre soluțiile expuse supra, unii dintre membrii grupului de lucru prezintă rezerve. Astfel, cu privire la propunerea de menținere a statutului actual pentru experții judiciari din cadrul organelor de drept, aceasta nu este susținută de către reprezentantul Ministerului Justiției. Or, este apreciată ca fiind nejustificată menținerea unor grade speciale (deținute în virtutea statutului de colaborator al organelor respective) pentru această categorie de experți. Or, deținerea unor grade speciale, presupune o subordonare ierarhică, care afectează, inclusiv activitatea profesională. Astfel, se consideră că există riscul afectării independenței și imparțialității expertului judiciar, calități care stau la baza activității experților judiciari, de rînd cu alte principii proprii activității acestor persoane.

Totodată, propunerea de instituire a statutului de funcționar public pentru experții judiciari care activează în instituțiile de expertiză judiciară din cadrul Ministerului Justiției și Ministerului Sănătății nu este susținută de membrii grupului de lucru – reprezentanți ai Ministerului Justiției și Centrului de Medicină Legală. În susținerea acestei opoziții vizavi de propunerea respectivă vine, însăși esența acestor două categorii de persoane „funcționar public” și „expert judiciar”. Or, în rezultatul efectuării unui exercițiu de analiză a noțiunilor „serviciu public”, „autoritate publică”, „funcție publică” și „funcționar public” din art. 2 al Legii nr. 158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, precum și a definiției oferite pentru noțiunea de „expert judiciar” din Legea cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale și din legile procesuale penală și civilă, se poate sintetiza concluzia că, expertul judiciar nu poate fi funcționar public. Acesta își execută atribuțiile și obligațiile într-un proces judiciar nu în scopul realizării prerogativelor de putere publică, or, expertul judiciar, în proces trebuie să aibă asigurată independența față de reprezentantul statului (procurorul, dacă e vorba de proces penal, spre exemplu), cât și față de cealaltă parte în proces (care de asemenea ar putea fi un reprezentant al puterii publice). Tocmai pentru a asigura independența expertului, atît față de reprezentanți ai statului implicați în proces, cât și față de alte părți, expertului judiciar ar trebui să aibă drepturi și obligații specifice în vederea garantării condițiilor necesare pentru desfășurarea activității sale în conformitate cu principiile legalității, independenței, obiectivității și plenitudinii cercetărilor efectuate.

Un alt moment esențial este că nu orice specialist care deține cunoștințe tehnice într-un anumit domeniu poate obține calitatea de expert judiciar. Astfel, pentru a deține acest statut, se impune ca persoana care tinde spre obținerea și ulterior deținerea acestuia să efectueze un stagiu, să susțină examenul de atestare și periodic, odată la cinci ani, să fie reatestată (evaluată).

În ceea ce privește stagiul experților judiciari, în prezent acesta a luat o formă inadecvată, aceasta datorându-se lipsei unor instituții specializate în domeniul pregătirii experților judiciari. Astfel, pentru pregătirea experților judiciari, instituțiile de expertiză atrag specialiști din diferite domenii ca: contabilitate, economie, construcții, merceologie, chimie, și le face instruirea inițială în ceea ce privește partea generală a expertizei judiciare - prevederile normative ce reglementează domeniul expertizei judiciare, tipurile de expertize, modalitatea de întocmirea a rapoartelor de expertiză, structura raportului de expertiză, fotografia judiciară ș.a.

Această practică se consideră a fi incorectă și se propune ca instruirea inițială a specialiștilor din diferite domenii, pentru obținerea calificativului de expert judiciar, să fie efectuată în cadrul INJ la compartimentul juridic, iar la cel de specialitate – în cadrul instituțiilor de expertiză conform unui program de studii aprobat.

Această solicitare nu se referă, însă, la pregătirea experților judiciari medico-legali, care beneficiază de o formare inițială postuniversitară prin rezidențiat cu o durată de 3 ani.

Cu referire la normele deontologice, de remarcat că, calitatea expertului judiciar presupune respectarea mai multor norme deontologice precum:

- reputația profesională ireproșabilă;
- lipsa antecedentelor penale;
- acționarea în strictă conformitate cu legislația în vigoare;
- respectarea drepturilor părților și ale altor participanți la proces sau ale persoanelor interesate în rezultatul expertizei;
- păstrarea confidențialității informațiilor dobândite pe parcursul îndeplinirii atribuțiilor profesionale;
- necomunicarea rezultatelor expertizei înainte de efectuarea tuturor investigațiilor și cercetărilor;
- prestarea unor servicii de calitate exprimată prin efectuarea cercetărilor în baza unor aprecieri obiective, complete și sub toate aspectele;
- neadmiterea factorilor ce i-ar putea influența obiectivitatea (conflicte de interese);
- necontactarea cu părțile de pe dosarele instrumentate;
- disponibilitatea sa în procesul de îndeplinire a justiției;
- răspunderea penală pentru concluziile intenționate false.

Necătfînd la multitudinea aspectelor deontologice și normelor de conduită pe care trebuie să le respecte expertul judiciar în activitatea sa, totuși, cadrul legislativ ce reglementează domeniul expertizei judiciare, în acest context, nu include un Cod deontologic al expertului judiciar. Astfel, întru conferirea unui statut special

expertului judiciar adoptarea Codului deontologic al expertului judiciar este indispensabil.

De remarcat că tot cadrul normativ ce ține de procedurile de atestare, evaluare și desfășurare a activității expertului judiciar la fel este învechit și necesită actualizare în conformitate cu cerințele ce se impun de sistem, inclusiv cu adoptarea unor noi acte normative ce se vor referi la, Codul deontologic și statutul expertului judiciar, normele de muncă la efectuarea expertizelor judiciare, norme de dotare cu echipament, utilaj și substanțe.

Capitolul II. Posibilități de reformare a sistemului de expertiză judiciară și identificarea soluției optime pentru Republica Moldova

1. Examinarea oportunităților de reformare a sistemului organizațional al expertizei judiciare (argumente pro și contra):

Cu referire la examinarea posibilităților de reformare a sistemului de expertiză judiciară și identificarea soluției optime pentru Republica Moldova, membrii grupului de lucru au identificat câteva posibilități:

- păstrarea formei organizaționale actuale a sistemului de expertiză judiciară (sistem mixt, constituit din mai multe instituții de stat de expertiză judiciară și experți particulari);
- menținerea sistemului mixt de expertiză judiciară, cu unificarea actualelor instituții de expertiză judiciară în una singură și păstrarea experților judiciari particulari ca subiecți cu drept de efectuare a expertizei judiciare;
- liberalizarea sistemului de expertiză judiciară.

Analizând primele două posibilități de reformare a sistemului de expertiză judiciară, membrii grupului de lucru, au considerat oportună menținerea sistemului mixt de expertiză judiciară, dar fără unificarea tuturor instituțiilor de stat de expertiză în una singură. Astfel, a fost susținută majoritar prima propunere - sistem mixt, constituit din mai multe instituții de stat de expertiză judiciară și experți particulari, cu delimitarea clară a competențelor instituțiilor de expertiză și ajustarea, în acest context, a cadrului normativ la cerințele actuale cu înlăturarea tuturor lacunelor existente, precum și conferirea unui statut special expertului judiciar.

De remarcat că, în practica națională o tentativă similară de instituire a unei singure instituții de expertiză judiciară abilitată cu dreptul de efectuare a expertizelor criminalistice a avut loc în anul 2000 prin adoptarea Legii nr.1086-XIV

din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, conform căreia unica instituție abilitată cu competența de efectuare a expertizelor criminalistice era Institutul Național de Expertiză Judiciară și Criminalistică, iar Centrul de Medicină Legală fiind unica instituție abilitată cu competența de efectuare a expertizelor medico-legale. În ceea ce privește subdiviziunile tehnico-criminalistice operative ale Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării și ale Serviciului de Informații și Securitate au fost abilitate doar cu pregătirea tuturor materialelor pentru efectuarea expertizei.

Această tentativă, a dus la paralizarea activității organelor de urmărire penală și a procuraturilor în vederea descoperirii operative a crimelor comise, fapt ce au determinat autoritățile să-și revizuiască poziția și, prin Legea nr.1212-XV din 11 iulie 2002, pentru modificarea și completarea Legii nr. 1086-XIV din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, să revină la sistemul tradițional de efectuare a expertizelor în cadrul subdiviziunilor specializate de pe lângă organele de urmărire penală.

În ceea ce privește, studierea practicii de organizare a activității expertizei judiciare în alte țări, se consideră că preluarea unei practici minoritare de reformare a unui domeniu – în cazul dat, unificare organizațională a sistemului de expertiză judiciară (practică funcțională, spre exemplu pentru Estonia), nu garantează succesul reformei în țara noastră, deoarece orice reformă urmează să fie desfășurată reieșind din specificul organizatorico-structural a altor sisteme din țară ca cel judiciar, al procuraturii, al organelor de apărare a ordinii de drept.

Necătînd la acest fapt, în rezultatul studierii practicii internaționale, ca rezultat, a fost constatat faptul că în majoritatea statelor funcționează nu o instituție unică de expertiză judiciară, ci un sistem de instituții de expertize judiciare (*exemplele reflectate în anexa la prezentul studiu*). Numărul statelor în care activează o singură instituție specializată în domeniul expertizei ca urmare a unificării tuturor instituțiilor de expertiză judiciară, se reduc la unități și se consideră că, actualmente, potențialul și avantajele unirii acestora într-o singură instituție încă nu s-a confirmat în timp.

Ca rezultat al inițierii conceptului de unificare a tuturor instituțiilor de expertiză din Republica Moldova într-o instituție unică, membrii grupului de lucru au identificat următoarele avantaje și dezavantaje a unei astfel de unificări:

Avantajele:

- cheltuieli mai reduse pentru:
- ✓ dotarea centralizată cu tehnică specializată și modernă pentru efectuarea cercetărilor, cu organizarea unor laboratoare unice;
- ✓ întreținerea unui singur sediu;

- ✓ menținerea unui număr mai mic de personal auxiliar;
- ✓ adaptarea laboratoarelor unice la standardele de calitate ISO 1720, ISO 1725, precum și la acreditarea unicii instituții de expertiză;
- reducerea termenilor la efectuarea expertizelor complexe (exemplu: expertiza medico-legală și auto-tehnică);

Dezavantajele:

- lipsa alternativei pentru solicitanții expertizei de a se adresa în altă instituție de expertiză în cazul în care nu sunt de acord cu concluziile experților din cadrul instituției unice de expertiză;
- lipsirea ofițerilor de urmărire penală de posibilitatea dispunerii de urgență a constatărilor tehnico-științifice în situația în care este necesară explicarea urgentă a unor fapte sau circumstanțe ale cauzei pe motivul pericolului de dispariție a unor mijloace de probă sau de schimbare a unor situații de fapt;
- lipsirea experților de posibilitatea de a participa la cercetarea la fața locului, fapt ce va duce imposibilitatea soluționării în cadrul expertizei a unor întrebări legate de unele fenomene de la locul crimei;
- excluderea posibilității de a realiza schimb de experiență între experții diferitor instituții;
- existența riscului de distrugere a sistemului actual implementat, cu efectuarea investițiilor enorme în implementarea unui sistem unificat, care nu s-a recomandat în timp.
- formarea și întreținerea unor subdiviziuni criminalistice separate ce vor asigura cercetarea la fața locului (fixarea, ridicarea, ambalarea obiectelor).

În acest context remarcăm că, Centrul de Medicină Legală nu împartășește opinia generală și consideră că dezavantajele 2, 3, 4 nu sunt relevante.

Cu referire la opțiunea privind ***liberalizarea totală a sistemului de expertiză judiciară***, menționăm că aceasta nu a fost susținută de către membrii grupului de lucru. Substituirea sistemului mixt de expertiza judiciară (expertiză de stat și expertiza particulară) cu sistemul expertizei judiciare exclusiv particulară va genera importante consecințe, în special nefaste, care vor afecta diferite aspecte ale diferitor domenii de activitate. Mai jos urmează o prezentare a unora dintre consecințele, cât și a domeniilor afectate de acestea.

A. Pentru început ne vom referi la un subiect sensibil pentru expertiza judiciară, și anume ***„pregătirea cadrelor”***. Luând în considerație că, în Republica Moldova, în prezent, nu există o instituție de învățământ superior specializată pe instruirea și pregătirea practică a experților judiciari, s-a creat practica formării profesionale a tinerilor specialiști nemijlocit în instituțiile statale specializate, prin transmiterea cunoștințelor acestora, de către experții judiciari care s-au instruit în

domeniul expertizelor judiciare în cadrul instituțiilor din spațiul fostei URSS. Pregătirea cadrelor direct în instituțiile statale, chiar dacă nu reprezintă o instruire în corespundere cu un program de studiu conform standardelor și cerințelor impuse pentru asigurarea unui nivel suficient și necesar desfășurării unei activități calitative, reprezintă o oportunitate și o alternativă pentru stat. Astfel, pentru început, se asigură un nivel minim de instruire, având în vedere că, pregătirea experților judiciari în instituțiile de peste hotarele țării presupune cheltuieli excesive, pe care statul, în prezent, nu și le poate asuma. Cu atât mai mult, aceste cheltuieli nu pot fi asumate de către specialiști în particular.

Cu titlu de exemplu menționăm că, în planul de activitate al Ministerului Justiției pentru anul 2010, una dintre activitățile principale este implementarea unor noi genuri de expertiză la Centrul Național de Expertize Judiciare, așa precum: expertiza fonoscopică, dactiloscopică, tehnico-explozivă. Pentru a reuși realizarea acestor obiective este necesară pregătirea experților și asigurarea tehnică specializată. Astfel, pentru pregătirea inițială a doi experți judiciari din cadrul Centrului la St. Petersburg, Federația Rusă, au fost achitați, deja, 8800 lei, iar pentru procurarea, în acest scop, a utilajului și soft-ului pentru examinări fonoscopice a fost achitată suma de 139374 lei. Cu toate acestea, pentru soluționarea întregului spectru de întrebări referitoare la implementarea expertizei fonoscopice, una dintre cele mai solicitate expertize în prezent, este necesară pregătirea profesională și a celorlalte cadre, fapt care implică organizarea și desfășurarea vizitelor de studii în instituțiile corespunzătoare din străinătate și procurarea de mijloace tehnice. Fără suportul statului, înzestrarea și asigurarea bunei funcționări a unor astfel de laboratoare pot dobândi un caracter utopic.

Trecerea la sistemul de expertiză judiciară privată, va determina dispariția sistemului existent de pregătire a cadrelor, iar în consecință va duce la micșorarea esențială a numărului de experți judiciari capabili de a efectua cercetări și investigații în diferite domenii. Aceasta, la rândul său, va provoca dispariția posibilităților de efectuare a multor genuri de expertiză pe teritoriul Republicii Moldova. Or, în cazul în care sistemul de expertiză judiciară particulară presupune activitatea doar a experților judiciari particulari, se presupune că aceștia nu vor apărea ca și „învățători” pentru tinerii specialiști, susținând în acest mod dezvoltarea concurenței în acest domeniu.

B. Din cele relatate se conturează o altă problemă majoră care riscă să apară în rezultatul substituirii sistemului mixt de expertiză judiciară și anume – ***deficitul de mijloace tehnice și laboratoare, per ansamblu, necesare efectuării expertizelor.***

Trebuie de menționat că, expertizele criminalistice și alte genuri de expertize speciale pe materialele dosarelor penale, care contribuie în mod direct la stabilirea persoanei care a comis infracțiunea sau la stabilirea altor fapte importante pentru

cercetarea infracțiunii, sunt efectuate în laboratoare specializate, cu folosirea tehnicii criminalistice speciale pentru examinarea corpurilor delictive, așa precum:

- utilaje deținute de către Direcția tehnico-criminalistică a Ministerului Afacerilor Interne: sistemul automatizat dactiloscopic – 400000 dolari SUA; cromatograf în gaze – prețul estimativ 100000 dolari SUA, destinat pentru examinarea substanțelor narcotice și altor substanțe; aparat „Austin”, prețul estimativ – 35000 dolari SUA, pentru examinarea metalelor și aliajelor; microscop comparator de tip „Comac” de circa 50000 euro, pentru comparări și identificări balistice; „VSC” la preț de 50000 dolari SUA, destinat examinării tehnice a documentelor. De asemenea, în prezent, Direcția tehnico-criminalistică a MAI a participat la proiecte internaționale în vederea îmbunătățirii bazei tehnice, mai exact, s-a procurat unui sistem automatizat balistic (325000 dolari), a unui spectropotometru FT-IR (30000 euro), a UV-VIS (30000 euro) etc.

-utilaje deținute de către Centrul Național de Expertize Judiciare: stereomicroscop – 104400 lei; dispozitiv de localizare a circuitului nelimitat RODNIK 2K – 64600 lei; sistem specializat magnetooptic – 471750 lei; sistem de comparare a probelor – 558000 lei; analizator pentru determinarea compoziției probelor – 1165800 lei; cromatograf – 2018778 lei etc.

Cu referire la problema laboratoarelor, trebuie de considerat faptul că, momentan, nucleul activității științifice în domeniul expertizelor judiciare se află în subunitățile de expertiză ale organelor de ocrotire a normelor de drept și în cadrul Centrului Național de Expertize Judiciare, aflat în subordinea Ministerului Justiției, structuri care dispun de laboratoare utilizate corespunzător efectuării cercetărilor în domeniu. Lichidarea acestora va genera, în mod iminent, dispariția lor ca centre științifice, or, expertiza este un domeniu al științei.

Având în vedere cheltuielile colosale ce urmează a fi efectuate pentru procurarea utilajului necesar efectuării anumitor genuri de expertiză, precum și pentru amenajarea laboratoarelor în ansamblu, putem presupune în mod justificat că, experții judiciari particulari nu ar reuși, de sine stătător, să procure asemenea mijloace tehnice, pe cât de costisitoare, pe atât de indispensabile pentru efectuarea investigațiilor în procesul de expertizare judiciară. În cazul în care s-ar reuși, totuși, acoperirea acestor sume, se conturează problema rentabilității investițiilor efectuate în raport cu posibilitatea sau cu timpul de care va fi necesar pentru recuperarea cheltuielilor și obținerea profitului.

Cu toate acestea, trebuie de reliefat că, expertiza reprezintă în sine, un domeniu al științei și nu trebuie transformată într-un subdomeniu al activității de antreprenariat, astfel încât investirea unor surse financiare cât se poate de minime, să asigure obținerea unui profit cât se poate de mare. Or, efectuarea unui gen de expertiză, după cum se poate observa din cele relatate mai sus, necesită investirea

unor mijloace financiare mari, care să asigure pregătirea profesională a experților, procurarea utilajului specializat și amenajarea laboratoarelor.

C. În acest context, se remarcă o altă problemă generată de schimbarea sistemului de expertiză judiciară – ***creșterea considerabilă a cheltuielilor statului pentru efectuarea expertizelor judiciare în cauzele penale.***

Actualmente, în cauzele penale, conform art. 34 alin. (3) din Legea cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale și art. 142 alin (1) al Codului de procedură penală, cheltuielile pentru efectuarea expertizei sînt achitate din bugetul de stat, cu excepțiile corespunzătoare, reglementate la art. 142 alin. (2) din Codul de procedură penală. Iar, în cazul în care solicitările privind efectuarea expertizelor (nu neapărat în cauze penale) sunt prezentate de către Agentul guvernamental sau de către avocatul parlamentar, instituțiile de expertiză judiciară vor efectua expertizele în mod gratuit. Realizarea expertizelor judiciare în condițiile stabilite mai sus este asigurată de către experții instituțiilor specializate de stat din sistemul Ministerului Justiției, Ministerului Sănătății, din subdiviziunile tehnico-criminalistice operative ale Ministerului Afacerilor Interne, ale Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, ale Ministerului Apărării și ale Serviciului de Informații și Securitate, precum și de către alte persoane competente, desemnate de ofițerul de urmărire penală, de procuror sau de instanța judecătorească (conform art. 12 din Legea cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale). De asemenea, nu sunt percepute taxe pentru efectuarea constatărilor tehnico-științifice în cauze penale. Chiar dacă gratuitatea expertizelor judiciare, în acest tip de cauze, nu este justificată, totuși, efectuarea expertizelor respective fără a achita, de facto, costul lor, este asigurată, în principal, de către instituțiile de expertiză de stat. Acest fapt nu ar fi posibil în cazul sistemului de expertiză judiciară particulară.

În cazul în care, organele de drept ar trebui să achite costul tuturor examinărilor, ar apărea imperativitatea alocării autorităților abilitate, a unor sume impunătoare din bugetul de stat, pentru efectuarea expertizelor/constatărilor în vederea exercitării atribuțiilor legale. În lipsa surselor financiare, ar exista riscul apariției situațiilor de imposibilitate a soluționării problemelor cauzei penale.

Spre exemplu, la examinarea oricărui caz de furt, după cercetarea la fața locului, se efectuează următoarele examinări: dactiloscopică pentru verificarea valabilității urmelor și excluderea urmelor victimei (340 lei); dactiloscopică pentru verificarea cercului de bănuți (340 lei); trasologică pentru verificarea valabilității urmelor de încălțăminte și excluderea urmelor victimei (340 lei); trasologică pentru verificarea după urmele de încălțăminte a cercului de bănuți (340 lei); trasologică pentru verificarea valabilității urmelor instrumentelor de spargere și verificarea după urmele instrumentelor de spargere a cercului de bănuți (340 lei); examinarea

fibrelor depistate la fața locului și compararea lor cu modele ridicate de la persoanele bănuite (350 lei). Astfel, chiar de la etapa inițială, ar fi necesară achitarea a mai mult de 2 mii de lei pentru examinări, iar în cazurile când sunt dispuse examinări medico-legale, biologice etc. cheltuielile financiare ar fi mult mai mari.

Prețurile sus-nominalizate sunt stabilite prin Hotărârea Guvernului nr.508 din 11 mai 2006 pentru aprobarea Nomenclatorului serviciilor prestate contra plată și a tarifelor la acestea, precum și a Regulamentului cu privire la modul de formare și utilizare a mijloacelor speciale ale subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne”. La stabilirea acestor plăți s-au luat în considerație doar cheltuielile directe, fără a include salarizarea experților și eventualul profit.

În cazul trecerii la sistemul de expertiză judiciară exclusiv particulară prețurile inevitabil se vor majora, astfel, cheltuielile pentru efectuarea expertizelor judiciare și constatărilor tehnico-științifice vor prejudicia mult bugetul de stat.

Întreținerea instituțiilor specializate în domeniul expertizei presupune cheltuieli suplimentare costurilor pentru fiecare concluzie separat emisă de către experții particulari.

D. Ca aspect problematic, generat prin substituirea sistemului actual de expertiză judiciară, se conturează *specificul activității organelor de ocrotire a normelor de drept*. Astfel, va avea loc *influența negativă asupra posibilităților de realizare a atribuțiilor ce le revin acestora*.

Realizarea unor anumite expertize judiciare, în special în cazul desfășurării activităților privind asigurarea securității naționale și apărarea ordinii de drept, deseori implică transmiterea expertului anumitor informații ce constituie secret de stat, inclusiv a unor informații operative. Astfel, ca și exemplu poate servi specificul activității Serviciului de Informații și Securitate. În acest caz, trebuie de remarcat că, experții particulari nu dispun nici de pregătirea și nici de baza tehnico-materială necesară pentru realizarea anumitor genuri de expertize în interesul asigurării securității naționale. În acest sens, practica internațională arată că laboratoarele de expertiză din cadrul organelor securității statului sînt abilitate cu unele genuri exclusive de expertize judiciare sau constatări tehnico-științifice.

De asemenea, în calitate de exemplu elocvent apare specificul activității organelor afacerilor interne.

Astfel, la desfășurarea urmăririi penale, imediat după efectuarea examinărilor inițiale necesare, urmele infractorului și ale infracțiunii sunt verificate operativ, utilizînd evidențele criminalistice, în scopul stabilirii făptuitorului, obiectelor infracțiunii sau a circumstanțelor faptei. Aceste acțiuni sunt facilitate prin faptul că totalitatea acestor evidențe criminalistice sunt deținute de către Ministerul Afacerilor Interne.

În posesia subdiviziunilor tehnico-criminalistice ale MAI se află colecțiile și cartotecile republicane centralizate și cele locale ale corpurilor delictive ridicate de la fața locului, fapt posibil doar din considerentul că, din volumul total de expertize criminalistice și speciale efectuate în republică, aproximativ 80% dintre acestea revin subdiviziunilor tehnico-criminalistice ale MAI.

Cea mai voluminoasă este cartoteca dactiloscopică, care, în prezent, deține un volum de peste 340000 de fișe dactiloscopice ale persoanelor care prezintă interes operativ și urme de mâini ridicate de la locul crimelor nedescoperite. A doua, ca și volum, este colecția republicană de gloanțe și tuburi de cartușe care conține peste 40000 de arme, ce constituie 120000-150000 obiecte balistice.

De asemenea, MAI dispune de mostre necesare pentru efectuarea expertizelor banilor și a hîrtilor de valoare, actelor false, drogurilor, etc. În subdiviziunile teritoriale sunt gestionate evidențe dactiloscopice, trasologice, ale documentelor etc. Informația stocată în aceste evidențe, cumulativ cu efectuarea expertizelor, permite, într-o măsură cu mult mai mare, decît, dacă aceste acțiuni ar fi realizate în mod separat, stabilirea identității persoanelor bănuite de comiterea infracțiunilor sau a faptelor importante pentru cercetarea lor.

În virtutea colecțiilor deținute, în prezent, efectuarea expertizelor în subdiviziunile tehnico-criminalistice este indisolubil legată de gestionarea evidențelor criminalistice și aplicarea lor la cercetarea infracțiunilor. Lipsirea Ministerului Afacerilor Interne de dreptul de a efectua expertize judiciare ar avea drept consecință distrugerea și imposibilitatea gestionării calitative a colecțiilor și a cartotecilor respective, precum și imposibilitatea utilizării rezultatelor examinărilor la urmărirea penală.

Trebuie de luat în considerație și faptul că, majoritatea experților-criminaliști din subdiviziunile tehnico-criminalistice ale MAI, posedă un volum considerabil de cunoștințe în diferite domenii de cercetări criminalistice și speciale, ceea ce permite acordarea suportului necesar organelor de urmărire penală la efectuarea acțiunilor de urmărire penală care se referă la depistarea, relevarea, fixarea, ridicarea, transportarea, păstrarea și examinarea probelor în vederea pregătirii acestora pentru efectuarea de expertize și cercetări tehnico-științifice. În cazul trecerii la noul sistem de expertiză judiciară, rămîne nedeterminat modul de implicare a specialiștilor la aceste activități.

În consecința trecerii la sistemul de expertiză judiciară exclusiv particulară și, implicit, lipsirea, atît a Ministerului Afacerilor Interne, cît și a celorlalte organe de drept abilitate de competența de a efectua expertize judiciare, s-ar contura anumite dificultăți în contextul luptei cu criminalitatea, și în special, s-ar îngreuiua considerabil efectuarea multor acțiuni de urmărire penală, de ridicare și prelucrare a diverselor corpuri delictive. Astfel, sistemul de expertiză judiciară exclusiv particulară

ar avea un impact negativ și asupra nivelului de descoperire a infracțiunilor, ar duce la micșorarea volumului bazei probante necesară la confirmarea sau infirmarea vinovăției persoanei fizice sau juridice.

E. Ținând cont de faptul că, un principiu important în activitatea organelor de ocrotire a normelor de drept este principiul operativității, lipsa unei subunități de expertiză judiciară, atât în cadrul acestora, va conduce la ***mărirea timpului necesar pentru desfășurarea procedurii de expertizare, fapt ce va tergiversa urmărirea penală*** – iar aceasta este una dintre eventualele probleme ce vor apărea în consecința substituirii sistemului de expertiză judiciară. Or, prevenirea și contracararea faptelor îndreptate împotriva ordinii publice, vieții și sănătății persoanelor, securității naționale (în special, a manifestărilor de terorism, a finanțării și asigurării materiale a actelor teroriste, a altor infracțiuni cu caracter terorist), necesită implicarea rapidă și promptă a tuturor forțelor existente în vederea prevenirii și descoperirii acestora, iar, un rol important, în acest context, revenindu-i expertizei judiciare.

În prezent, după primirea informației, de către organele corespunzătoare despre săvârșirea unei infracțiuni, în cadrul subdiviziunilor tehnico-criminalistice ale MAI, sunt executate, în termeni restrânși, expertize sau constatări tehnico-științifice ale urmelor infracțiunii. De regulă, în asemenea cazuri, termenul minim de realizare a examinărilor este de 1-3 zile, iar durata maximă este de până la 15 zile. În cazul dispunerii examinărilor experților particulari, efectuarea operativă a expertizelor criminalistice și speciale pe materialele dosarelor penale privind crimele grave nu va fi posibilă. În rezultat, acest fapt poate contribui la deteriorarea urmelor infracțiunii, la tergiversarea termenelor de efectuare a expertizelor și constatărilor tehnico-științifice, iar într-un final, la prelungirea termenelor de desfășurare a urmăririi penale sau a termenelor de examinare a cauzei în instanță.

F. O ultimă problemă ce este prezentată, dar, prin esență, este, cu siguranță cea mai importantă și care ar putea să apară prin cumularea tuturor celorlalte probleme expuse supra, este ***imposibilitatea sistemului de expertiză judiciară particulară de a asigura respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei.***

Conform prevederilor art.7 din Legea cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale, la efectuarea expertizei judiciare, constatările tehnico-științifice și medico-legale este asigurată respectarea drepturilor și libertăților constituționale ale persoanei. Având în vedere, realitățile Republicii Moldova, inclusiv în domeniul justiției și al drepturilor și libertăților fundamentale, reglementarea activității experților judiciari exclusiv prin prisma liberalizării sale, este justificată existența opiniei conform căreia există riscul afectării, în aspect negativ, a procesului de înlăptuire a justiției. Nu sunt o noutate cazurile de influențe

nefaste a independenței experților particulari, care, uneori, este subordonată sumei onorariului oferit pentru cercetările efectuate.

În instituțiile statale de expertiză judiciară, conducătorul acesteia are obligația să asigure și să urmărească respectarea și executarea corespunzătoare a legislației în domeniul expertizei judiciare, inclusiv respectarea independenței, obiectivității și plenitudinii cercetărilor efectuate.

În scopul evitării influențelor externe la efectuarea expertizei judiciare, este necesară păstrarea expertizei particulare ca și alternativă acordată părților interesate de a administra probe. Or, expertiza judiciară efectuată într-o instituție statală asigură atât transparența, cât și controlul nemijlocit al activității expertului judiciar.

Concluzionând cele reflectate supra, menționăm următoarele.

În Republica Moldova expertiza judiciară se efectuează atât de experți din instituțiile statale de expertiză, precum și de către experți particulari, care, la rândul lor, în mare parte, sunt foști colaboratori ai instituțiilor de stat de expertiză (fapt ce presupune existența aceluiași nivel de pregătire) și care sunt incluși în Registrul de stat al experților judiciari atestați. În prezent, experții particulari efectuează marea majoritate a expertizelor judiciare pe cauze civile și administrative. Aceștia pot fi atrași și la efectuarea unor expertize complexe sau contraexpertize în cauze penale. Spre regret, legislația în vigoare nu reglementează suficient activitatea experților particulari, fapt care, deseori, provoacă situații de conflict de interese.

În virtutea celor relatate pe parcursul acestui studiu, susținem opinia conform căreia *este imposibilă realizarea de facto a trecerii la un nou sistem de activitate a experților judiciari, precum și viabilitatea unui astfel de sistem, or această schimbare riscă să genereze sau să agraveze și mai mult problemele sus-relevate.* În această conjunctură, este oportună păstrarea sistemului existent și realizarea acțiunilor imperative în vederea dezvoltării și îmbunătățirii sale.

2. Eventualele scheme de reformare organizațională a sistemului de expertiză judiciară. Propuneri exacte de implementare a soluției identificate

În ceea ce privește eventualele scheme de reformare organizațională a sistemului de expertiză judiciară, reieșind din propunerile majorității membrilor grupului de lucru se propune păstrarea subdiviziunilor de expertiză judiciară în cadrul Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Sănătății, Centrului de Combatere a Crimelor Economice și Corupției și excluderea acestora din cadrul Serviciului de Informații și Securitate și Ministerul Apărării.

Respectiv, expertizele tehnico-explozivă, traseologică, balistică, etc. a armamentului și munițiilor Armatei Naționale urmează să fie efectuate de către o

instituție de stat(ex.: *Centrul Național de Expertize Judiciare al Ministerului Justiției*), care va dispune de laboratoare corespunzătoare și experți atestați, cu examinarea posibilităților instruirii și certificării (*calificării*) specialiștilor Armatei Naționale în domeniul tehnicii-explozive, balisticii, traseologiei, armelor și munițiilor, etc, care ar putea participa la acțiuni procesuale, conform legislației procesual penale, în calitate de specialiști la cererea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată. Totodată, efectuarea expertizei medico-legale a efectivului Armatei Naționale, vor fi puse în sarcina Centrului de Medicină Legală de pe lângă Ministerul Sănătății.

Concomitent, în cadrul Serviciului de Informații și Securitate se propune a fi creată subdiviziunea/laboratorul criminalistic care va efectua examinări criminalistice/constatări tehnico-științifice în cadrul activității informative și contrainformative, precum și activității speciale de investigații.

Cu referire la oportunitatea instituirii sistemului mixt de expertiză judiciară (instituții oficiale de expertiză judiciară și domeniul particular al expertizei judiciare) dacă vom lua prin comparație cu alte țări, putem observa că în:

România – sistemul mixt acționează. Expertizele judiciare sunt efectuate atât de experții oficiali, cât și de experții autorizați (particulari)

(<http://www.inec.ro/OG75-2000%20L488-2002%20Experti%20Autorizati.pdf>);

Federația Rusă – sistemul mixt funcționează, însă din sursele informaționale derivă că concluziile experților particulari nu însuflă încredere judecătorilor, fapt ce-i determină să dispună repetat expertize experților din cadrul instituțiilor oficiale de expertiză, care în majoritatea cazurilor dau concluzii inverse celor date de experții particulari, fapt ce duce la tergiversarea cauzelor aflate pe rol (<http://www.sudexpert.ru/standards/>); de remarcat că în *Legea federală cu privire la activitatea judiciar-expertuală din 05.04.20012 nu rezultă reglementări în privința experților particulari, faptul efectuării expertizelor judiciare și de către niște persoane particulare, derivând din Codul de procedură penală a CPP a FR.*

Ucraina – expertizele judiciare sunt efectuate atât de către experții instituțiilor oficiale cât și de persoane particulare, care corespund cerințelor înaintate față de expertul judiciar, cu excepția expertizelor criminalistice, care sunt efectuate în exclusivitate de experții instituțiilor oficiale de expertiză judiciară.

<http://www.juriskonsult.com.ua/component/content/article/69-aktualnoye-zakonodatelstvo/176-zakon-o-sudebnoy-ekspertize>);

Estonia – nu există sistem mixt, deoarece nu sunt reglementări legale în acest sens;

Georgia (SUA) – expertize particulare se efectuează doar în sectorul medico-legal, sectorul criminalistic fiind în exclusivitate statal;

Georgia (Europa) – expertiza judiciară este prerogativa exclusivă a instituției oficiale de expertiză judiciară, respectiv sistem mixt nu există.

Din cele analizate se observă faptul că în practica țărilor unde există sistem mixt de expertiză judiciară, prioritate o au expertizele judiciare efectuate în cadrul instituțiilor oficiale de expertiză judiciară. Considerăm că prioritatea în cauză este condiționată de faptul că în cazul expertizelor judiciare încredințate și efectuate de instituțiile oficiale de expertiză judiciară, statul participă drept garant al calității acestora și poartă răspundere pentru respectarea normelor din acest domeniu, cel puțin formal, fapt care nu poate fi atribuit și în privința expertizelor efectuate în sectorul privat de către experții privați. Membrii grupului de lucru în marea lor majoritate nu sunt împotriva implementării și dezvoltării sistemului mixt de expertiză judiciară pe teritoriul Republicii Moldova, cu condiția ca acesta să funcționeze în condiții egale și cu întrunirea aceluiași cerințe ce sunt înaintate instituțiilor oficiale de expertiză și anume:

- deținerea unui nivel de pregătire a experților particulari similar celor statali pentru desfășurarea activităților de efectuare a expertizelor;
- dotarea cu tehnică specializată pentru efectuarea cercetărilor și investigațiilor și cu spații conform aceluiași standarde ce se impun instituțiilor oficiale de expertiză judiciară;
- organizarea evidenței stricte a rapoartelor de expertize cu deținerea arhivei corespunzătoare;

Centrul de Medicină Legală este, la moment, împotriva instituirii sistemului mixt de expertiză judiciară medico-legală și optează pentru menținerea, deocamdată, a situației actuale în acest domeniu.

Pentru sporirea încrederii față de sectorul privat, se propune crearea unui Consiliu de coordonare și monitorizare a activității acestora, ce ar putea activa pe principii de autonomie cu o anumită finanțare din partea statului.

De asemenea, CNEJ ca instituție coordonatoare în domeniul teoriei și practicii expertizei judiciare în cadrul ședințelor de lucru a propus delimitarea competențelor instituțiilor oficiale de expertiză judiciară, precum și a experților particulari, experților particulari fiindu-le atribuită competența efectuării expertizelor extrajudiciare.

Astfel, dacă actul de justiție este prioritatea statului în scopul aflării adevărului, se consideră oportună ideea ca probele acumulate de către instanțele de judecată și organele de urmărire penală în cadrul dosarelor civile și penale să aibă statut oficial, adică să fie obținute de la instituțiile oficiale de expertiză judiciară. Nu se exclude posibilitatea de apreciere și reținere a probelor prezentate de părți, care au fost obținute pe cale extrajudiciară de la experții particulari. Deci, membrii grupului de lucru consideră oportună ideea de atribuire experților particulari a sectorului extrajudiciar, adică efectuarea de către aceștia a expertizelor

extrajudiciare la solicitarea persoanelor fizice și juridice pentru inițierea unei acțiuni în judecată sau pentru administrarea probelor în procesul civil sau penal la care sunt parte.

În prezent problema lipsei reglementărilor de delimitare a competențelor între instituțiile/subdiviziunile oficiale de expertiză judiciară creează un haos total la dispunerea și efectuarea expertizelor. Ofițeri de urmărire penală dispun expertize judiciare Centrului Național de Expertize Judiciare din subordinea Ministerului Justiției, deși în subordinea Ministerului Afacerilor Interne se află Direcția Tehnico-Criminalistică cu un efectiv destul de impunător de experți, precum subdiviziuni de expertize în cadrul Comisariatelor de Sector. Aceeași situație se repetă și în cadrul CCCEC, ofițerii cărora dispun expertize la CNEJ deși în cadrul CCCEC activează o secție de expertize criminalistice.

Astfel, la elaborarea cadrului legislativ se propune examinarea aspectului privind delimitarea clară a competențelor atât a instituțiilor oficiale de expertiză judiciară, cât și a experților particulari.

La finele studiului membrii grupului de lucru sunt gata să acorde suport întru implementarea soluțiilor reflectate la capitolul II al prezentului Studiu, precum și optează pentru reformarea sistemului de expertiză judiciară conform schemei propuse.

Capitolul III. Identificarea soluțiilor pentru consolidarea sistemului actual de expertiză judiciară

În contextul problemelor cu care se confruntă instituțiile de expertiză judiciară, întru reformarea sistemului actual de expertiză judiciară membrii grupului de lucru au identificat soluțiile pentru lichidarea acestora și propun următoarele:

- revizuirea, reînnoirea și uniformizarea cadrului normativ;
- conferirea unui statut special expertului judiciar cu elaborarea și adoptarea codului deontologic și definirea cerințelor de incompatibilitate a funcției de expert judiciar cu oricare funcție retribuită, cu excepția funcțiilor legate de activitatea științifică și didactică;
- normarea muncii expertului judiciar prin elaborarea și aprobarea normelor medii la efectuarea expertizelor judiciare;
- delimitarea competențelor instituțiilor de expertiză judiciară și a experților particulari;
- elaborarea și implementarea cerințelor unice de dotare cu spațiu și tehnică specializată pentru toate instituțiile de expertiză, inclusiv și pentru experții particulari;

- pregătirea inițială și ridicarea calificărilor profesionale conform unor programe unice de instruire;
- aprobarea mijloacelor financiare în cadrul bugetelor instituțiilor dispunătoare de expertize (instanțe de judecată, organe de urmărire penală, procuraturi) pentru acoperirea cheltuielilor suportate pentru serviciile de efectuare a expertizelor,
- elaborarea cerințelor clare și unice față de structura și conținutul raportului de expertiză;
- reevaluarea costului serviciilor de expertiză prin adoptarea unor tarife unice pentru toate instituțiile de expertiză, inclusiv și pentru experții particulari;
- acreditarea tuturor instituțiilor de expertiză precum și a laboratoarelor experților particulari pentru atingerea standardului internațional aplicat laboratoarelor ISO 17:025

Se consideră că uniformizarea cerințelor față de expertiza judiciară va plasa toți experții pe aceeași treaptă și pe cei statali, cât și pe cei particulari, lăsând unicul criteriu de evaluare - profesionalismul expertului.

Membrii grupului de lucru

1. Ministerul Justiției:	- Crețu Gheorghe	_____
	- Natalia Roșca	_____
2. Ministerul Afacerilor Interne:	- Bodrug Nicolae	_____
	- Roibu Olga	_____
	- Goran Valentin	_____
3. Ministerul Apărării:	- Gaiciuc Adrian	_____
4. Serviciului de Informații și Securitate:	- Merjan Iurii	_____
	- Frija Radu	_____
5. Centrul de Medicină Legală:	- Pădure Andrei	_____
6. Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției:	- Cataraga Olga	_____

Lista țărilor-membre ale Rețelei Europene a Institutelor de Științe Legale (REIȘL)

Țara	Denumirea instituției	Subordonată	Domeniile expertizei	Scriptic în 2008
Anglia și Țara Galilor	Serviciul Științelor Legale Ltd. (SȘL) Birmingham www.forensic.gov.uk	<p>Serviciul Științelor Legale (SȘL) este liderul pieții în acordarea serviciilor legale forțelor de poliție în Anglia și Țara Galilor și are reputația excelentă mondială în domeniul dezvoltării și implementării tehnicilor noi avansate.</p> <p>Din anul 2005 SȘL a devenit compania cu 100% proprietate de stat.</p>	<p>În decurs de ultimii 60 ani SȘL s-a creat reputația excelentă mondială în soluționarea problemelor judiciare. Cu abordarea flexibilă și cu țintă la furnizarea rezultatelor folositoare, noi suntem pregătiți să îndeștălăm necesitățile cercetărilor de orice tip. Aceasta ne permite de a da concluzii în așa domenii cheie ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - infracțiuni serioase - infracțiuni voluminoase - infracțiuni organizate - infracțiuni împotriva proprietății - protecția publică - protecția copilului - infracțiuni internaționale - infracțiuni în domeniul <i>hi-tech</i> - terorism - substanțe narcotice - poliția rutieră 	<p>Scriptic total 2,800 (1,300 de savanți pregătiți)</p>

	LGC Științe Legale + LGCF Teddington www.lgcforensics.com	LGC Științe Legale este furnizorul principal independent în domeniul științelor legale. El reprezintă o subdiviziune cheie a LGC (fostul Laboratorului Chimistilor de Stat) cu experiența de 170 de ani în asigurarea suportului științific legal în descoperirea infracțiunilor și înșelăciunii. LGC Științe Legale a fost acreditat la ISO 17025 și ISO 9001; REIȘL membru	LGC Științe Legale oferă un nomenclator complet al capacităților de examinare expertă judiciară și expertiză pentru organele de drept și organizații care cercetează infracțiuni în Marea Britania și în Europa. Serviciile includ: cercetarea la fața locului, ADN, substanțe narcotice, infracțiuni informaționale, sisteme de supraveghere video, analiza locurilor plasării echipamentului electronic de comunicații, toxicologie, patologie, arme de foc, ecologie, urme de împușcătură.	Scriptic: 600
	Universitatea din Strathclyde, Unitatea de Științe Legale – Glasgow http://www.strath.ac.uk/forensic/			
Armenia	Biroul Național de Expertiză	Fondat în 2005 Acreditarea la ISO 17025	Toate domeniile tradiționale ale științei legale.	Scriptic: 191
Austria	Serviciul Secret Penal Austria, Serviciul de Științe Legale	Fondat în 1956, subdiviziunea Serviciului Secret Penal din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. REIȘL membru din 1995 Acreditarea la ISO 17025	Toate domeniile tradiționale ale științei legale cu excepție: vizualizarea și examinarea amprentelor digitale, analiza ADN	Scriptic: 52
Azerbajan	Centrul Științelor Judiciare	Subdiviziunea Ministerului Justiției	Toate domeniile tradiționale ale științei legale.	Scriptic: 13
Belgia	Institutul Național de	Fondat în 1992	Toate domeniile tradiționale :	Scriptic: 142

	Criminalistică și Criminologie (INCC) www.nicc.fgov.be www.incc.fgov.be	Subdiviziunea Ministerului Justiției Acreditarea la ISO 17025 din 2003 REIȘL membru din 1992 (membru-fondator)	<ul style="list-style-type: none"> - substanțe narcotice și toxicologie - chimie analitică - vopsele, sticlă și cerneli cu diferite grade de securitate - substanțe inflamabile și volatile - fibre și materiale fibroase - pulbere - balistica și infomații digitale - balistica mecanică și baza de date națională balistică - biologie - informații genetice - microuorme și entomologie - baza de date națională a ADN 	Experți judiciari care raportează: 34
Bosnia și Herțegovina	Centrul de Asistența Judiciară și IT			
Bulgaria	Institutul de Cercetări de Științe Legale și Criminologie			
Cehia	Institutul de Criminalistică din Praga (ICP) www.policie.cz	Fondat în 1958 Instituție centrală de științe legale cu competența de nivel național, este partea integrală a forțelor de poliție . REIȘL membru din 1998 Acreditarea la ISO 17025 din 2007	Toate domeniile tradiționale, precum și antropologie și cercetări psiho-fiziologice.	
Cipru	Poliția Ciprului Serviciul Criminalistic (PCSC)	Fondat în 1950 Subdiviziunea Poliției Ciprului, care este subordonată Ministerului Justiției și Ordinii	Documente (inclusiv documente cu mijloace speciale de protecție și metode de tipar) Scrisul Cerneli (chimie analitică) Traseologie: fibre, vopsele, sticlă, mase plastice Dactiloscopie Cercetarea la fața locului	Scriptic: 42 Experți judiciari: 30 Stagiari: 8

	www.police.gov.cy	Publice REIȘL membru din 2001 Acreditarea la ISO 17025 din 2006	Urme de: încălțăminte, instrumente, pneuri Arme de foc Falsificarea bancnotelor Comparații de portret și de obiecte	
Croația	Centrul Științelor Legale "Ivan Vucetic" www.mup.hr	Fondat în 1952 Directorat la Directoratul General al Poliției REIȘL membru din 1998	Toate domeniile tradiționale, cu excepție: patologie, antropologie, evidență digitală și infracțiuni informatice.	Scriptic: 121 Experți judiciari care raportează: 40
Danemarca	Poliția Daneză Națională, Centrul Național de Servicii Legale www.politi.dk	Fondat în 1939 (amprente digitale în 1904) Departmentul subordonat Comisarului Național . REIȘL membru din 1998.	Laboratoare tradiționale judiciare: biologie, patologie, toxicologie, antropologie, chimie, ș.a., sunt preponderent Laboratoare Universitare autonome de stat. Cercetarea la fața locului, explozive, urme (la fața locului și în laborator – urme de încălțăminte, instrumente, pneuri, ș.a.), balistică, arme și muniții – la fața locului și în laborator, documente și scrisul, amprente digitale – la fața locului și în laborator, evidența digitală, baza de date națională a ADN.	Scriptic: 180 Experți judiciari: 150
Elveția	Diviziunea de Științe Legale, Zurich Poliția cantonului www.krimtech.zh.ch www.crimetec.zh.ch	Laboratorul polițist care activează exclusiv pentru organe de drept (fără dosare private); ISO 17025; REIȘL membru-fondator Certificat ISO 9001:2000 Acreditare la ISO 17020; Zonă operațională: cantonul Zurich = 1'729	Cercetarea la fața locului, imagini digitale, ADN, identificarea amprentelor digitale, amprente digitale latente, arme de foc, urme de încălțăminte, tehnologii informaționale legale, analiza video, urme de împușcătură, scrisul, examinarea documentelor, traseologie, urme de instrumente, restabilirea numerelor de înmatriculare Competența ADN = medicină legală	Scriptic: 93

		km?, populație 1.3 milion		
	Școala de științe legale www.unil.ch/esc	Fondată în 1909 Membru-fondator REIȘL > 450 de studenți;	Științe legale	
	Poliție Orașenească Zurich, Serviciul Științific – Zurich	Departamentul Poliției	http://www.stadt-zuerich.ch/portal/de/index.html	
Estonia	Institutul Estonian de Științe Legale (IEȘJ) www.ekei.ee	Fondat în 1938 (reorganizat în 2008) Instituție de stat a Ministerului Justiției; Acreditarea la ISO 17025 din 2003; REIȘL membru din 1998;	Chimie analitică (fibre, vopsele, materiale polimere, metale, produse petroliere, solul, cercetări morfologice și chimice ale urmelor de împușcătură cu ajutorul microscopului electronic) Tehnica de calcul (inclusiv evidența digitală) Examinarea documentelor Identificarea amprentelor digitale Scrisul și stabilirea autorului Expertiza medicală (persoane vii) Patologie Psihiatrie Cercetarea la fața locului Urme de suprafață, amprente și trasee (de exemplu, urme de instrumente, de încălțăminte, analize speciale) Toxicologie Accidente rutiere Numere de înmatriculare a autovehiculelor	Scriptic: 185 Experți judiciari care raportează: 76
Finlanda	Oficiu Național de Cercetări, Laboratorul Legal (ONCLL) www.poliisi.fi/krp	Fondat în 1926 Unitatea în cadrul forțelor poliției naționale subordonate Ministerului Afacerilor Interne Acreditarea la ISO 17025 din 1996; REIȘL membru din 1992	ADN (inclusiv baza de date națională a ADN) Identificarea amprentelor digitale (inclusiv baza de date națională de amprente digitale) Substanțe narcotice Toxicologie (conducerea autovehicolului în stare de ebrietate) Examinarea documentelor și scrisul Chimie analitică (fibre, sticlă, vopsele și polimeri, explozive, ș.a.) Incendii Urme și trasee (inclusiv baza de date națională a urmelor de încălțăminte); Accidente rutiere	<u>în anul 2009</u> Scriptic: 130 Experți judiciari care raportează: 75

		(membru-fondator)	Arme de foc și balistică Evidența digitală (tehnica de calcul, analiza imaginii digitale, identificarea vocii)	
Franța	Institutul de Științe Legale al Jandarmeriei Franceze (IȘLJF) www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/	Fondat în 1987 Agenție națională științifică sub control administrativ al Generalului, șeful Jandarmeriei Franceze Acreditarea la NF EN ISO/CEI 17025 din 2007; REIȘL membru din 1992 (membru-fondator)	IȘLJF oferă expertiza unică în științe legale. Institutul este organizat după cum urmează: O diviziune pentru suport administrativ și logistică Trei diviziuni judiciare, fiecare împărțită în patru unități: <u>Fizică și chimie</u> : balistică, toxicologie, micro-analiză, incendii, mediu înconjurător și explozive <u>Inginerie și digital</u> : semnale, computere, vehicule, documente <u>Identificarea persoanelor</u> : amprente digitale, biologie, entomologie, antropologie-tanatologie-odontologie Serviciul de conservare a mostrelor biologice Serviciul analiza masei genetice Două unități operaționale Unitatea identificarea victimelor dizastrului Unitatea infracțiuni serioase	Scriptic: 250 Experți judiciari care raportează: 100
	Institutul Național de Științe Legale Ecully	Fondat în 2004 REIȘL membru din 1992 (membru-fondator) Rețeaua de 6 laboratoare (Lyon, 2 în Paris, Marseille, Toulouse, Lille) Agenție națională științifică sub control administrativ al Directoratului General al Poliției Naționale Franceze . Acreditarea la ISO 17025 din 2008 Înființarea publică oficial înregistrată ca unitatea juridică la Curtea de Apel Lyon	9 departamente judiciare: Biologie Toxicologie Balistică Substanțe narcotice ilegale Unitatea automatizată de genotipare Fizică și chimie Documente și amprente digitale Incendii și explozii Urme tehnologice http://www.inps.interieur.gouv.fr	Scriptic: 604 aproximativ 100 de experți judiciari
Germania	Institutul de Științe Legale	Fondat în 1949 Diviziunea <u>Biroului</u>	Datorită structurii federale a Germaniei, Institutul de Științe Legale îndeplinește funcție specială între instituții de științe legale din Germania.	Scriptic: 300

	Wiesbaden www.bka.de	<u>Federal al Poliției Criminalistice</u> , care este agenție Ministerului Federal Afacerilor Interne Acreditarea la ISO 17025 și ISO 17020 REIȘL membru din 1993 (membru-fondator)	Institutul se ocupă cu întocmirea concluziilor și rapoartelor experte din toate domeniile cheie ale științei legale și își asumă responsabilitatea pentru știință legală în Germania fiind coordinator, dezvoltator, mediator, antrenor principal, furnizor echipamentului pentru laboratoare judiciare, consultant tehnic și inițiator de metode noi în domeniu. Institutul oferă expertiză unică în științe legale cuprinzând 20 domenii speciale organizate în 5 secțiuni: fizică/chimie, arme de foc/științe exacte, biologie, documente, scrisul/ lingvistică /identificarea vorbitorului/ tehnologii informaționale. De asemenea institutul menține un număr larg de colecții, baze de date și sisteme informaționale.	
	Oficiul Penal de Stat, Berlin Competența criminalistică			
	Institutul tehnic și medico-legal, Dusseldorf		http://www.polizei-nrw.de/lka/start/	
	Institutul de Științe Legale, Wiesbaden	Diviziune Oficiului Penal de Stat Acreditare la ISO 17025 din 2007 REIȘL membru din 2008	Majoritatea genurilor de expertize tradiționale www.polizei.hessen.de	Scriptic: 160 Experți judiciari care raportează: 45
	Institutul de Științe Legale, Stuttgart www.lka-bw.de	Fondat în 1947; Acreditare la ISO/IEC 17025 din 2007; REIȘL membru	Toate domeniile tradiționale ale expertizei	
Georgia	Biroul Național Judiciar	Fondat în 1951, din 2009 subordonează Președintelui țării	Toate domeniile tradiționale ale expertizei	Scriptic: 380 Experți judiciari care raportează: 207

Irlanda	Laborator de Științe Legale (LȘL)	Fondat în 1975 ca agenție asociată a Departamentului de Justiție, Egalitate și Reforma Legislativă Acreditarea la ISO 17025 din 2003 REIȘL membru-fondator din 1992	Cercetări și analize judiciare se efectuează pentru toate genuri cheie de evidență: fizică, chimică, biologică. O parte considerabilă a resurselor laboratorului este dedicată analizei substanțelor narcotice și cercetărilor ADN. www.forensicscience.ie	Scriptic; 100 Savanți judiciari: 55
Irlanda de Nord	Științe Legale Irlanda de Nord, ȘLIN - Belfast		http://www.fsni.gov.uk/	
Italia	Serviciul de Poliție Științe Legale, SPȘL Roma	Ministerul Afacerilor Interne , Departamentul Securității Publice – Directorat Central Anti-Crima, Serviciul de Poliție Științe Legale (SPȘL)		
	Grupul Carabiner Științific de Investigații		http://www.carabinieri.it/Internet/Arma/Oggi/RACIS	
Letonia	Oficiu de Stat de Științe Legale (OSȘL) www.vteb.gov.lv	Fondat în 1921; Instituție statală a Ministerului Justiției ; Acreditarea la ISO 17025 din 2008 REIȘL membru din 1999; Membru al Rețelei Instituțiilor Legale ale Țărilor Baltice din 1998	Chimie analitică (fibre, sticlă, vopsele, materiale polimere, metale, produse petroliere, solul, cercetări morfologice și chimice ale urmelor de împușcătură cu ajutorul microscopului electronic) Examinarea documentelor Identificarea amprentelor digitale Scrisul și stabilirea autorului Tehnologii informaționale Obiecte de origine biologică Urme de suprafață, amprente și trasee (de exemplu, urme de	Scriptic: 51 Experți judiciari care raportează: 37

			instrumente, de încălțăminte, analize speciale) Accidente rutiere Numere de înmatriculare a autovehiculelor	
Lituania	Centrul de Științe Legale al Poliției Lituaniene (CȘLPL) http://ktc.policija.lt/	Fondat în 1927; Instituție specializată a Departamentului Poliției din cadrul Ministerului Afacerilor Interne Acreditare la ISO/IEC 17025:2005 din 2007 REIȘL membru din 2005	Genuri de cercetări: Cercetarea la fața locului, chimie și substanțe narcotice, lichide ce conțin alcool, examinarea documentelor, dactiloscopie, arme și materiale explozibile, tehnologii informaționale, obiecte biologice și ADN, identificarea vehiculelor, cercetări economice, traseologie, odorologie. Alte activități: Dirijează baze de date centrale de amprente digitale și ADN.	Scriptic: 130 Experți judiciari care raportează: 72
	Centrul Lituanian de Științe Legale, Vilnius			
Munte negru	Centrul Legal Directoratul Poliției Munte negru (CL DP MN)	Fondat în 1972; Subdiviziune Directoratului Poliției Munte negru ca unitate organizatorico-independentă subordonată Directorului Poliției	Toate domeniile judiciare din cadrul REIȘL, cu excepție: fibre; tehnologii informaționale, vorbire și audio.	Scriptic: 49 Experți judiciari care raportează: 12
Norvegia	Serviciul Național de Cercetări Criminalistice (SNCC), Departamentul Științelor Legale www.politiet.no	Fondat în 1959. Laborator național subordonat Ministerului Justiției . Acreditare la ISO 17025 din 2004; REIȘL membru din 1992 (membru-fondator)	Majoritatea domeniilor tradiționale judiciare, inclusiv cercetarea la fața locului. Cu excepție ADN.	Scriptic: 135
Olanda	Institutul Legal din Olanda (IJO)	Fondat în 1945; Agenție Ministerului Justiției ;	Toate domeniile tradiționale, precum și patologie, toxicologie, antropologie, evidența digitală, cercetarea la fața locului și analiza mediului înconjurător.	Scriptic: 550 Experți judiciari care raportează:

		Acreditare la ISO17025 din 1994 REIȘL membru din 1992 (membru-fondator)	www.forensicinstitute.nl	80
Polonia	Laborator Central Legal al Poliției Poloneze (LCLPP) www.clk.policja.pl	Fondat în 1928 <u>Oficiul Sediului de Poliție Central</u> (subordonat Ministerului Afacerilor Interne și Administrației) Acreditare la ISO 17025 and ISO 9001:2001 REIȘL membru din 1995	LCLPP este unul dintre furnizorii principali a rapoartelor judiciare în Polonia. Sarcina fundamentală a Laboratorului este aprovizionarea cu resurse tehnice și judiciare și studierea dosarelor în majoritatea domeniilor speciale judiciare pentru poliție și organele de drept. LCLPP este responsabil pentru formarea și menținerea bazelor de date legale (ADN, amprente digitale), precum și colecții de exponate. Activitatea laboratorului este organizată în următoarele Departamente: examinarea documentelor și tehnica audiovizuală, urme de instrumente și balistică, fizică și chimie, biologie și amprente digitale.	Scriptic: 220 (123 ofițeri de poliție și 97 civili) Experți judiciari care raportează: 64 Candidați în experți: 24
	Institutul de Cercetări Legale, ICL – Krakow		http://www.ies.krakow.pl/	
	Agenție de Securitate Internă, Laboratorul Legal, Varșovia			
Portugalia	Laboratorul Științific de Poliție www.pj.pt	Fondat în 1957; Agenție Ministerului Justiției ; REIȘL membru din 1992 (membru-fondator).	Arme de foc; Urme; Biologie (ADN), Chimie (explozive și cercetarea incendiilor); Documente; Ampreinte digitale; Scrisul; Fizică (fibre, vopsele și sticlă); Cercetarea la fața locului; Toxicologie (substanțe narcotice).	Scriptic: 160 Experți judiciari care raportează: 133
România	Institutul de Criminalistică din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române , București, are nivel de direcție, iar la nivel teritorial există 41 de Servicii Criminalistice în cadrul Inspectoratelor Județene de Poliție. Ministerul Administrației și Internelor http://politiaromana.ro/Criminalistic/index.htm			

	Institutul Național de Expertize Criminalistice, instituție publică cu personalitate juridică aflată în subordinea Ministerul Justiției – București. Institutul Național de Expertize Criminalistice a fost înființat prin transformarea și reorganizarea Laboratorului Central de Expertize Criminalistice datând din anul 1958. http://www.inec.ro/			
	Comisia Centrala de Expertiza Medicala si Evaluare a Capacitatii de Munca; Direcția Medicală, Ministerul Administrației și Internelor			
Rusia	Centrul de Științe Legale, CȘL Ministerul Afacerilor Interne al Federației Ruse - Moscova			
	Centrul Federal Rus de Științe Legale al Ministerului Justiției , CFRȘL – Moscova http://www.sudexpert.ru/			
	Centrul Nord-Vest de Științe Legale, CNȘL – St. Petersburg			
Scoția	Autoritatea Serviciului de Poliție din Scoția pentru Servicii Legale, ASPSSL – Glasgow http://www.spsa-forensics.police.uk/			
Serbia	Centrul Național Tehnico-Criminalistic (CNTC)	Fondat în 1920; Unitate organizațională în cadrul Ministerului Afacerilor Interne	Toate domeniile legale din cadrul REIȘL cu excepție: tehnologii informaționale legale și medicina legală.	Scriptic: 102 Experți judiciari care raportează: 45
Slovacia	Institutul de Științe Legale (IȘL)	Fondat în 1991; Forțele Prezidiului de Poliție; Certificarea la ISO 9001 din 2003; Acreditarea la ISO17025 din 2006; REIȘL membru din 1998	Toate domeniile tradiționale, precum și antropologie, evidența digitală și infracțiuni informaționale, analiza vorbirii și audio, tehnologii electrice, toxicologie, merceologie și cercetarea la fața locului. http://www.minv.sk/?krimiseminar www.forensicsociety.sk	Scriptic: 245 Experți judiciari care raportează: 150
Slovenia	Laboratorul de Științe Legale (LȘL)	Fondat în 1950; REIȘL membru din 1992 (membru-fondator)	Majoritatea domeniilor tradiționale ale expertizei, cu excepție: analiza audio, evidența digitală și analiza mediului înconjurător.	Scriptic: 66 Experți judiciari: 40

Spania	<p>Serviciul Criminalistic al Pazei Civile</p> <p>www.guardiacivil.es/ criminalistica/</p>	<p>Fondat în 1982 subordonat pazei civile (Ministerul Afacerilor Interne)</p> <p>Acreditarea la ISO 17025 din 2003</p> <p>REIŞL membru din 1998</p>	<p>Chimie Mediu înconjurător Identificarea Balistică Urme de instrumente Scrisul și examinarea documentelor Electronică Computere Acustică Imagini</p>	<p>Scriptic: 240</p> <p>Experți judiciari: 150</p>
--------	---	--	--	--

	<p>Institutul Național de Toxicologie și Știință Legală</p> <p>www.intcf.es</p>	<p>Fondat în 1911</p> <p>Agenție Ministerului Justiției; Acreditarea la ISO 17025 din 2002</p> <p>REIȘL membru din 1999</p>	<p>Toate domeniile tradiționale, precum și patologie, toxicologie, antropologie și analiza mediului înconjurător.</p>	<p>Scriptic: 300</p> <p>Experți judiciari care raportează: 120</p>
	<p>Comisariatul General Științific al Poliției (CGȘP)</p> <p>www.policia.es</p>	<p>Fondat în 1911.</p> <p>Una din 5 unități operaționale ale Poliției Naționale Spaniole.</p> <p>REIȘL membru din 1992 (membru-fondator).</p>	<p>Biologie (ADN)</p> <p>Chimie</p> <p>Amprente digitale</p> <p>Sistem automatizat de identificarea amprentelor digitale</p> <p>Antropologie legală</p> <p>Entomologie legală</p> <p>Imagini</p> <p>Tehnologii informaționale (computere)</p> <p>Cercetarea la fața locului</p> <p>Documente (examinarea și scrisul)</p> <p>Balistică</p> <p>Urme de instrumente, încălțăminte și pneuri</p> <p>Vorbire și audio</p>	<p>Scriptic: 2041</p> <p>Unitate Centrală din Madrid: 377</p>
	<p>Diviziunea Științifică a Poliției, DȘP</p> <p>www.gencat.cat/mossos/</p>	<p>Fondat în 1719</p> <p>Forțele Poliției Cataloniei (Spania)</p>	<p>Antropologie, cercetarea incendiilor, balistică, imagini digitale, identificarea ADN, substanțe narcotice, fibre, identificarea amprentelor digitale, inflamabili, tehnologii informaționale legale, scrisul, urme, vopsele, examinarea documentelor.</p>	<p>Scriptic: 120</p>
	<p>Unitate de Științe Legale (UȘL)</p> <p>Poliția Țării Bascilor</p> <p>www.ertzaintza.net</p>	<p>Fondat în 1990</p> <p>Agenție Departmentului Afacerilor Interne al Guvernului Basc</p> <p>Acreditare la ISO 17025 din 2008</p> <p>Certificare la ISO 9001 din</p>	<p>Electronică</p> <p>Acustică</p> <p>Imagi digitale</p> <p>Tehnologii informaționale</p> <p>Antropologie legală</p> <p>Scrisul</p> <p>Cercetarea documentelor</p> <p>Biologie (ADN)</p> <p>Chimie (substanțe narcotice, explozive, fibre, vopsele)</p> <p>Cercetarea la fața locului</p>	<p>Scriptic: 99</p> <p>Experți judiciari care raportează: 70</p>

		2008 REIŞL membru din 2007	Identificarea amprentelor digitale Balistică și urme de instrumente	
Suedia	Laboratorul Național de Științe Legale, LNŞL – Linkoping este un laborator independent sub Bordul Poliției Suedeze Naționale http://www.skl.polisen.se/			
Turcia	Departmentul Legal al Jandarmeriei (DLJ)	Fondat în 1992; Agenție Ministerului Afacerilor Interne ; Acreditare la ISO17025 din 2007 REIŞL membru din 1998	Toate domeniile tradiționale, precum și evidența digitală, cercetarea la fața locului și tehnologii informaționale, analiza explozivelor, cercetarea la fața locului după explozie www.jandarma.tsk.mil.tr/kriminal/english%20internet/kriminal.htm	
	Consiliul Medicinii Legale (CML) www.atk.gov.tr		Alcool, antropologie, cercetări incendiilor, audio, balistică, sânge, imagini digitale, ADN, substanțe narcotice, entomologie, explozive, arme de foc, inflamabili, tehnologii informaționale, analiza video legală, sticlă, urme de împușcătură, părul și fibre, scrisul, metale, odontologie, vopsele, patologii, substanțe toxice, examinarea documentelor, serologie, vorbire	
	Laboratorul Poliției Penale – Ankara http://www.kpl.gov.tr	Subordonat Directoratului General de Securitate	Asigură servicii tehnice în identificarea și fundamentarea cât și infracțiunilor, atât și infractorilor prin cercetări și evaluării științifice.	
	Universitatea Istanbul - Istanbul		http://www.istanbul.edu.tr/enstituler/adli/	
Ucraina	Centrul de Stat de Cercetări Științifice Legale (CSCŞL) al Ministerului Afacerilor Interne al Ucrainei	Fondat în 1998. Ministerul Afacerilor Interne al Ucrainei.	Toate domeniile tradiționale cu excepție: patologie, toxicologie, antropologie și analiza mediului înconjurător http://dndekc.centrmia.gov.ua	Scriptic: 200 Experți judiciari care raportează: 117

<p>Ungaria</p>	<p>Institutul de Științe Legale (IȘL) www.bszki.hu</p>	<p>Fondat în 1961 Agenție Ministerului Justiției; REIȘL membru din 2000</p>	<p>Amprente digitale, urme de: încălțăminte, îmbrăcăminte, instrumente, ș.a., scrisul, arme de foc, balistică; sticlă; vopsele; lămpi; fibre; micourme; sânge, alcool; ADN; patologie; substanțe narcotice.</p>	<p>Scriptic: 213 Experți judiciari care raportează: 126</p>
----------------	---	--	---	---